

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
KNJIŽNICA

Milena Repa

**PRENOVLJENI UPORABNIŠKI PROSTORI KNJIŽNICE
PEDAGOŠKE FAKULTETE UL: MNENJE UPORABNIKOV
IN ZAPOSLENIH V KNJIŽNICI O PRENOVI**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2020

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori knjižnice pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisani(a), Milena Repa, izjavljam, da sem avtor(ica) pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelal(a) samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabil(a) v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorja(ice): Milena Repa

V Ljubljani, dne 25. 11. 2020

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Milena REPA

Naslov pisne naloge: Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Št. strani: 41 Št. slik: 15 Št. preglednic: 1

Št. prilog: 2 Št. strani prilog: 5 Št. referenc: 18

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Doroteja Božič

UDK: 022:027.7

Ključne besede: visokošolske knjižnice, knjižnični prostori, oprema, prenova

Izveček:

Večina visokošolskih knjižnic je del obstoječih fakultet, zato novih gradenj ni veliko. Največkrat je prenova knjižnice vključena v načrt prenove celotne fakultete. Pri načrtovanju izgradnje / prenove knjižnice je potrebno sodelovanje več akterjev, kot so dekan fakultete, vodja knjižnice ter arhitekt. Po večletnem čakanju je v letu 2019 prvo fazo prenove dočakala Knjižnica Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. Namen pisne naloge je bil pridobiti mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prostoru in opremi knjižnice pred in po prenovi. Za pridobitev mnenj uporabnikov smo uporabili anketno metodo, ki smo jo izdelali s pomočjo spletnega orodja Ika in distribuirali preko spletnih kanalov fakultete. Za pridobitev mnenj zaposlenih v knjižnici smo uporabili raziskovalno metodo strukturiran intervju. Poleg njihovega mnenja o prvi fazi prenove so nas zanimali tudi morebitni predlogi za drugo fazo prenove.

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Rezultati kažejo, da so bili uporabniki po prenovi knjižnice, ki je potekala v februarju 2019, najbolj zadovoljni z novim, skupnim izposojevalnim pultom (61 %), boljšo svetlobo in spremembo v delovanju tihe čitalnice. 76 % anketirancev knjižnico obiskuje enako pogosto kot so jo pred prenovno. Za drugo fazo prenove pa si uporabniki in zaposleni najbolj želijo večjega števila električnih vtičnic za polnjenje prenosnih računalnikov in mobilnih telefonov ter novih miz in stolov. Pridobljeni rezultati bodo pomagali pri nadaljnjem načrtovanju prenove prostorov knjižnice in komunikaciji z vodstvom fakultete o potrebah po prenovi knjižničnih prostorov za zagotavljanje večje kvalitete knjižničnih storitev.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	KNJIŽNICA UL PEF	2
1.1.1	Ustanovitev, zgodovina in storitve.....	2
1.1.2	Potrebe po prenovi knjižnice in prva faza prenove v letu 2019	4
1.2	RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	10
1.3	METODOLOGIJA IN METODE	11
2	KNJIŽNIČNI PROSTOR IN OPREMA	13
3	REZULTATI RAZISKAVE	18
3.1	ANKETA Z UPORABNIKI.....	18
3.2	INTERVJU Z ZAPOSLENIMI	28
3.2.1	Predstavitev intervjuvank in njihove izkušnje v visokošolskih knjižnicah.....	28
3.2.2	Mnenje intervjuvank o prostoru in organizaciji dela v Knjižnici UL PEF pred prenovno.....	29
3.2.3	Mnenje intervjuvank o prostoru in organizaciji dela v Knjižnici UL PEF po prenovi	30
3.2.4	Pretekle izkušnje kot pomoč pri načrtovanju prve in druge faze prenove	30
3.2.5	Posluš vodstva knjižnice / fakultete za potrebne spremembe v Knjižnici UL PEF.....	31
3.2.6	Željene spremembe v Knjižnici UL PEF glede prostora in opreme	32
3.2.7	Možne spremembe kljub omejenim finančnim sredstvom	33
3.2.8	Kaj intervjuvanke v Knjižnici UL PEF navdušuje in kaj je njena prednost?.....	33
4	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI	34
5	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	40
	PRILOGE	I
	PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	I
	PRILOGA 2: VPRAŠALNIK ZA ZAPOSLENE – INTERVJU	V

KAZALO SLIK

Slika 1: Tloris knjižnice – na levi strani pred prenovno, na desni po prenovi (Iskanje gradiva v knjižnici UL PEF, 2020).....	6
Slika 2: Pogled na hodnik med knjižnico in čitalnico pred prenovno	6

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 3: Izposojevalni pult pred prenavo	7
Slika 4: Časopisna čitalnica pred prenavo	8
Slika 5: Nov izposojevalni pult po prenavi	8
Slika 6: Prenovljeni vhod v knjižnico z razstavno vitrino in klopco	9
Slika 7: Prenovljeni del časopisne čitalnice	10
Slika 8: Struktura anketirancev glede na status (n = 110)	19
Slika 9: Mnenje anketirancev o prejšnji razporeditvi in ureditvi prostora (n = 91)	20
Slika 10: Prostori knjižnice po prenavi (n = 91)	21
Slika 11: Pogostost obiskovanja knjižnice po prenavi (n = 91)	21
Slika 12: Zadovoljstvo s prostorom in opremo pred prenavo (n = 80)	23
Slika 13: Zadovoljstvo s prostorom in opremo po prenavi (n = 84)	24
Slika 14: Primerjava nekaterih podatkov o zadovoljstvu s prostorom in opremo pred in po prenavi	25
Slika 15: Potrebe v knjižnici UL PEF (n = 92)	26

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Sporočila za knjižnico	27
---	----

SEZNAM KRATIC

UL – Univerza v Ljubljani

PEF – Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Knjižnica UL PEF – Knjižnica Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Doroteji Božič za vso pomoč, vodenje, skrb in številne informacije na poti usposabljanja in pisanja pisne naloge.

Hvala tudi sodelavkam Ani, Andreji, Katji, Kseniji in Mojci za vso podporo, ideje in predloge ter sodelovanje v raziskavi in pomoč pri pregledovanju pisne naloge.

1 UVOD

S spreminjanjem tehnologije se spreminjajo tudi knjižnice, tako storitve, ki jih ponujajo, kot tudi prostor. Prilagoditi se morajo novim potrebam, ki jih imajo njihovi uporabniki. Potrebe knjižnic in potrebe njihovih uporabnikov se lahko med seboj razlikujejo. Uporabniki si običajno želijo sprememb in novih prostorov, ki bi jim pomagali pri zadovoljevanju informacijskih potreb. Knjižnice bi za izvajanje nekaterih svojih storitev potrebovale ustrežnejše prostore. Visokošolske knjižnice še vedno ostajajo knjižnice, ki poleg virtualnega nudijo tudi fizični prostor (kljub mnogim napovedim, da z razvojem informacijske tehnologije ne bi bile več potrebne). Preko knjižničnih dejavnosti podpirajo študijski in raziskovalni proces za svoje uporabnike (študente, visokošolske učitelje in sodelavce) (Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001). Študentom veliko pomeni, da v knjižnici najdejo svoj prostor, kjer se lahko učijo, pišejo zaključne naloge, velikokrat pa je potreben tudi prostor za delo v skupinah, ki ga potrebujejo za pripravo seminarjev. Takšen prostor bi moral biti temu ustrezno prilagojen.

Pri projektu izgradnje ali prenove knjižnice je potrebno sodelovanje večjega števila oseb, ki so strokovnjaki na svojem področju. Projektna dokumentacija mora biti izdelana v skladu s pravili stroke, v projektno skupino pa so vključeni arhitekt, gradbenik, strojnik, elektroinženir, strokovnjak za varovanje okolja, varstva in zdravja pri delu, knjižničarji in uporabniki (Dovjak idr., 2019).

Pri načrtovanju prenove knjižničnih prostorov je pomembnih več vidikov – okoljski vidik, finančni položaj, politično okolje, komunikacija, sodelovanje z delavci v knjižnici (predvsem zato, ker so oziroma bodo deležni sprememb pri delu ter so zelo dobri v prepoznavanju podrobnosti, ki jih lahko odgovorni (vodja knjižnice) spregleda, saj lahko več pozornosti posveča celotni sliki načrtovanja). Za odgovorno osebo pri načrtovanju izgradnje / prenove je pomembno tudi poznavanje strokovnih izrazov, ki se uporabljajo pri načrtovanju in izgradnji ter od kje prihajajo finančna sredstva, ob vsem tem pa je dobro poznati tudi različne tipe zgradb (muzeji, hoteli, gledališča, zgradbe, kjer prevladujejo pisarne), saj je pogled nanje z vidika arhitekturnih podrobnosti in materialov, ki se uporabljajo pri gradnji, drugačen kot pogled na knjižnico (Woodward, 2010).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

»Velikost knjižnične zgradbe oziroma prostorov visokošolske knjižnice naj bo odvisna od števila potencialnih uporabnikov ter njihovih informacijskih potreb, velikosti in značilnosti knjižnične zbirke in drugih informacijskih virov, ki jih zagotavlja knjižnica, vrste in obsega storitev ter števila zaposlenih v knjižnici.« (Strokovni standardi in priporočila ..., 2012)

Proces načrtovanja in kasneje gradnje nove ali prenova obstoječe zgradbe je lahko dolgotrajen in ničesar ni z danes na jutri. Žal je velikokrat pomanjkanje finančnih sredstev ali pomanjkanje interesa vodstva ustanov tisto, kar onemogoča, da bi knjižnice izvajale svoje storitve v širšem obsegu. Ker so v večini primerov visokošolske knjižnice del obstoječih fakultet, novih gradenj (tako fakultet kot tudi knjižnic) s slovenskem okolju ni veliko. Verjetno se kje kakšna prenovi, a mogoče informacija o tem sploh ne pride na dan. Tudi najmanjša sprememba v prostoru in opremi prinese več zadovoljstva zaposlenim in uporabnikom.

Namen raziskovanja v tej nalogi je pridobiti mnenje s strani uporabnikov in zaposlenih v knjižnici glede prve faze prenove Knjižnice Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani (Knjižnica UL PEF), ki se je zgodila v februarju 2019. Ker je od same prenove minilo že več kot leto dni, je namen ugotoviti, kaj bi želeli še dodatno spremeniti v knjižnici.

Cilj raziskave je dobiti vpogled v mnenje uporabnikov in zaposlenih o prenovi Knjižnice UL PEF, hkrati pa tudi podati predloge oziroma ideje za drugo fazo prenove, ki je (bila) predvidena za poletje 2020.

1.1 KNJIŽNICA UL PEF

1.1.1 Ustanovitev, zgodovina in storitve

Leta 1947 ustanovljena Višja pedagoška šola je imela svojo knjižnico, ki je osnovni del svojega fonda dobila iz Federalnega zbirnega centra v Ljubljani. Skozi leta ga je dopolnjevala z nakupi in darovi. Ob spremembi iz Višje pedagoške šole v Pedagoško akademijo (leta 1964) je imela knjižnica 11.930 enot, redno pa je prejemale 50 domačih in tujih naslovov revij oziroma časopisov. Konec leta 1972 je knjižnica štela 26.037 enot gradiva (Vode, 1973). Čitalnica v stari stavbi na Starem trgu 34 je imela tudi 24 sedežev za študij (Janša Zorn, 1997). Leta 1983 je tedanja Pedagoška akademija pridobila nove prostore in tako je knjižnica dobila svoj prostor

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

v četrtem nadstropju sedanje stavbe, knjižnica s čitalnico pa je obsegala 60 sedežev. Leta 1990 je knjižnica pridobila status visokošolske knjižnice. Knjižnica sodeluje v COBISS-u od leta 1992. Skoraj celotno knjižnično zbirko so takrat vnesli v elektronski katalog in jo opremili z nalepkami, kar je pomenilo prehod na računalniško podprto izposajo. Z rastjo programov fakultete in večanjem knjižničnega fonda so tedanji prostori postajali premajhni za vse storitve, ki jih je knjižnica nudila. Leta 1997 je knjižnica pridobila prostore nekdanje učilnice in tam uredila čitalnico ter s tem prostor za čitalniško izposajo revij in zaključnih del. V letu 1999 se je izpraznil manjši kabinet (16,8 m²) zraven čitalnice (52,5 m²), od katere ga je ločevala le steklena stena, zato je ta prostor knjižnica namenila predalom s tujimi revijami in dostopu do računalnikov za uporabnike. Od leta 1999 do prve faze prenove leta 2019 je knjižnica pridobila dva dodatna prostora v skladišču, drugih sprememb glede prostorov ali pridobitvi (nove) opreme ni bilo (D. Božič, osebna komunikacija, 17. 4. 2020).

Knjižnica UL PEF nudi bogat izbor domače in tuje strokovne literature, zlasti s pedagoških področij in drugih znanstvenih ved, ki so v študijskih programih in predmetnikih fakultete. Namenjena je predvsem študentom, učiteljem, raziskovalcem in drugim sodelavcem fakultete, pa tudi drugim uporabnikom. Posebna odlika knjižnice je prost pristop do večine knjižničnega gradiva. Za uporabnike je odprta od ponedeljka do petka 7.30–19.00 ter ob sobotah 7.00–14.00 (Janša Zorn, 1997), odprtost knjižnice pa je na podlagi anket o zadovoljstvu uporabnikov, ki so jih izvajali v knjižnici (nazadnje leta 2016), ostala enaka. V letu 2019 je knjižnična zbirka obsegala 124.912 enot (42.000 enot v prostem pristopu) (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d.) ter 150 naročenih naslovov domačih in tujih revij in časopisov.

Od svojih začetkov Knjižnica UL PEF opravlja mnoge storitve:

- dostop do knjižnične zbirke v prostem pristopu,
- uporaba lokalnega in vzajemnega kataloga ter drugih podatkovnih zbirk in informacijskih virov,
- pomoč in svetovanje pri iskanju gradiv, informacij in pri uporabi knjižnice,
- izdelava informacijskih poizvedb,
- izposoja knjižničnega gradiva na dom ali v čitalnico,
- vzpodbujanje uporabe COBISS+, Moj profil COBISS in mCOBISS,
- izgradnja digitalnih zbirk,
- e-dostop do naročenih e-revij in e-knjig ter oddaljeni dostop do e-virov,

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- seznam mesečnih novosti prejetih revij in izbranih knjig,
- medknjižnično izposajo,
- vodenje bibliografij visokošolskih učiteljev in sodelavcev,
- vodenje zbirke obveznih izvodov gradiv, ki nastajajo v okviru matične fakultete, vključno z diplomskimi, magistrskimi, specialističnimi in doktorskimi nalogami,
- informacijsko opismenjevanje uporabnikov,
- izgradnja raziskovalnih vodičev.

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) v členih od 25. do 31. opredeljuje delovanje visokošolskih knjižnic. Knjižnica ima vsaj 10.000 enot gradiva in najmanj po 2 izvoda študijskega gradiva, omogoča pa dostop do vsaj 100 naslovov serijskih publikacij. Imeti mora ustrezen prostor za obseg nalog, ki jih opravlja in omogočati postavitev dela zbirke v prosti pristop, postavitev ustrezne opreme in vsaj 1 čitalniško mesto na 50 potencialnih uporabnikov. Imeti mora ustrezno opremo v skladu z obsegom nalog ter zagotavljati 1 računalniško mesto z dostopom do svetovnega spleta na vsakih 300 potencialnih uporabnikov.

1.1.2 Potrebe po prenovi knjižnice in prva faza prenove v letu 2019

Potrebe in želje po novih prostorih Knjižnice UL PEF so se pokazali že leta 2009, ko je bila na nivoju celotne fakultete izdelana prostorska preverba takratnih prostorov. Takrat je bilo govora o tem, da bi se za potrebe različnih vsebin fakultete in potrebe knjižnice dogradilo nove prostore poleg zdajšnje fakultete. Prostorska preverba iz leta 2009 je pokazala, da je izmerjenih 436,82 m² (prikaz obstoječih neto površin, kjer knjižnični sklop vključuje knjižnica, strokovna obdelava gradiva, fotolaboratorij, vodstvo knjižnice, razmnoževalnica, av. praktikum, računalniška učilnic, mikrofilmska linija) veliko premalo za delovanje knjižnice, saj bi le-ta potrebovala 1.515 m² površin¹, kar pomeni, da je razlika 1.078,18 m². Takratne želje niso bile izvedljive. So se pa z novim vodstvom knjižnice in novim vodstvom fakultete želje začele

¹ V prostorski preverbi Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani iz leta 2009 so pripravili prikaz potrebnih neto površin za redni dodiplomski študij, ki je knjižnici po površini namenil 1.325 m² za depo za knjige, kataloge, referenčno gradivo..., 120 m² za čitalnico, 14 m² za računalniško delovno mesto, 40 m² za delovno mesto zaposlenega in 16 m² za vodjo knjižnice. Skupaj to pomeni 1.515 m² površin, ki bi jih pridobila knjižnica.

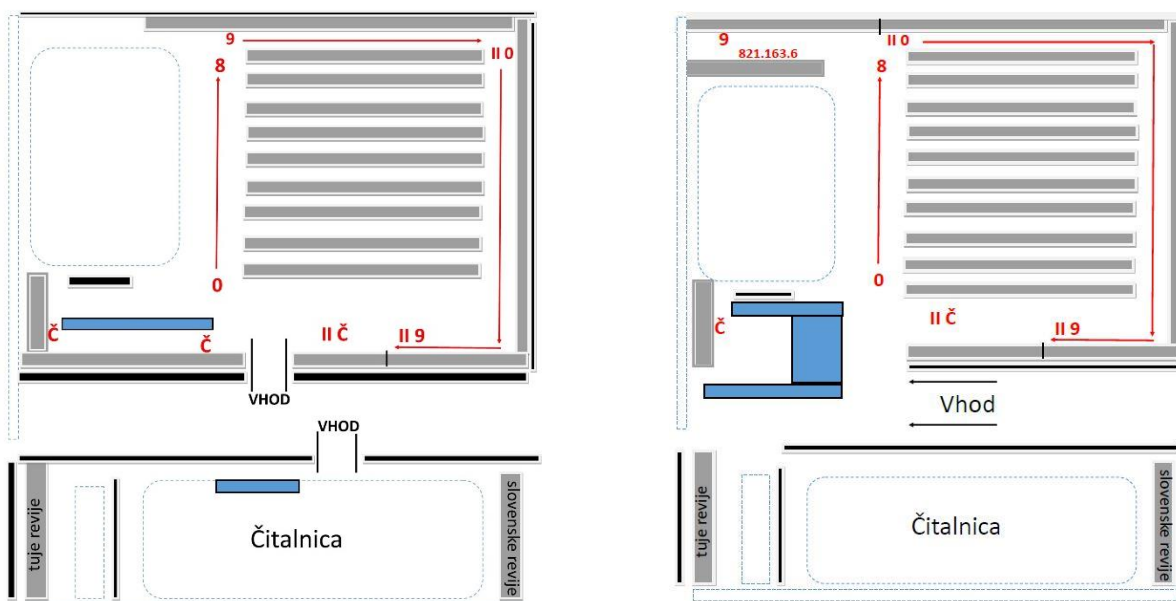
Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

uresničevati s prvo fazo prenove knjižnice, ki je potekala februarja 2019. Zdajšnja velikost knjižnice s čitalnico znaša 329,1 m², skupni prostori namenjeni knjižnični dejavnosti (knjižnica, čitalnica, skladišče in vitrine na hodniku pred knjižnico) pa obsegajo 650 m². Zaposlene imajo na voljo še dve pisarni, v katerih opravljajo interno delo. Glede na statistične podatke (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d.) je bila knjižnica v letu 2019 odprta 2.738 ur. Na razpolago je imela 80 čitalniških mest, medtem ko Strokovni standardi in priporočila ... (2012) priporočajo najmanj 1 čitalniško mesto na 20 potencialnih uporabnikov (med katere prištevamo študente in zaposlene na fakulteti, ki jih je skupaj približno 3000), kar pomeni, da bi morala knjižnica ponujati 150 čitalniških mest. Če k temu pripišemo, da bi po standardih in priporočilih imel študijski prostor 2,5–3,5 m², potem bi morali samo čitalniški prostori obsegati 375 m² (v primerjavi z zdajšnjimi 69,3 m²).

Knjižnica ima za svoje uporabnike na voljo 17 računalnikov, kar pomeni, da na 1 računalnik pride 161 študentov, medtem ko Kazalci dejavnosti visokošolskih knjižnic v obdobju 1995–2019 (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d.) kažejo, da je na ravni Univerze v Ljubljani povprečje 88 študentov na 1 računalnik. Pedagoška fakulteta omogoča dostop do računalnikov tudi v skupnem prostoru v prvem nadstropju fakultete (12 računalnikov).

Slika 1 prikazuje tloris Knjižnice UL PEF pred in po prenovi. Tloris knjižnice je v pomoč uporabnikom pri lažji predstavi, kako je zasnovana knjižnica in kako je razdeljen prosti pristop gradiva. Tloris ne prikazuje skladišč, internih prostorov, hodnika z omarami (zaključna dela, periodika).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 1: Tloris knjižnice – na levi strani pred prenovi, na desni po prenovi (Iskanje gradiva v knjižnici UL PEF, 2020)

Knjižnica UL PEF je bila pred obnovo v februarju 2019 fizično ločena v dva dela: knjižnica s čitalnico ter časopisna čitalnica. Vsaka je imela svoj vhod. Med prostoroma je bil hodnik, kjer so bile vitrine s periodiko in zaključnimi deli. S čedalje večjim obsegom periodike dostopne na spletu ter vključevanjem in hranjenjem zaključnih del študentov PEF v repozitoriju PeFprints, se je izkazalo, da ločeno organiziranih izposojevalnih mest ni več potrebno imeti.

Slika 2: Pogled na hodnik med knjižnico in čitalnico pred prenovi

Časopisna čitalnica je bila zaprta ob sobotah, ni bilo varovanja pred krajo (v tistem času, ko je zaposlena šla iskati naročeno gradivo na hodnik ali v skladišče v kletnih prostorih fakultete).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Po strokovno pomoč sodelavk je bilo potrebno iti v sosednji prostor. Same prostore je bilo težko najti, saj je bil vhod v knjižnico in časopisno čitalnico »skrit« med steklenimi vitrinami. Pri vhodu ali izhodu iz knjižnice je lahko prišlo tudi do trčenja, saj uporabniki niso videli, če kdo prihaja oziroma odhaja. Uporabniki so trkali na vrata, ker niso vedeli, da lahko vstopijo v knjižnico brez tega. Časopisna čitalnica s tem nikoli ni bila popolnoma tiha. Pred prenovo je knjižnica delovala precej zastarelo: staro pohištvo, predvsem izposojevalni pult, ki je bil nefunkcionalen, ker je bilo potrebno dvigniti knjige s sedečega položaja na vrh pulta ter zastarela vrata oziroma neprimeren vhod v knjižnico.

Slika 3: Izposojevalni pult pred prenovno

V začetku delovanja časopisne čitalnice (od leta 1997) je bilo veliko fizičnega dela, saj so zaposleni iskali članke in revije ter zaključna dela in jih nosili uporabnikom k izposojevalnemu pultu. Revij in zaključnih del se ni izposojalo na dom, uporabniki so sami nosili kopirati gradivo v fotokopirnico. Čitalnica je bila polna uporabnikov, ker je bilo samo tam možno brati diplome. V začetku sta bili tam zaposleni dve osebi (ena dopoldan in ena popoldan). Ob bolezni ene je to pomenilo, da je druga delala dva tedna v popoldanskem času. Kasneje so bila v časopisni čitalnici tri delovna mesta, v knjižnici pa štiri delovna mesta (skupaj 7 zaposlenih). Interno delo je potekalo v posebni pisarni knjižničarjev.

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 4: Časopisna čitalnica pred prenovno

Z vidika organizacije dela je velika pridobitev nov izposojevalno–informacijski pult in organizacija izposoje na enem mestu, kar je pomenilo novo in ugodnejšo razporeditev dela. Tako sedaj večinoma delata dve zaposleni hkrati na izposoji, po potrebi tudi tri, kar prispeva k temu, da se lahko knjižničarji bolj posvetijo uporabniku (v primerjavi s prej, ko je bila največkrat na izposoji le ena zaposlena), saj je največji obisk uporabnikov v dopoldanskem in popoldanskem času (do 15.00). V optimalnih razmerah je delovna prisotnost petih knjižničark od 7.00 do 15.00, ene knjižničarke od 9.00 do 17.00 in ene knjižničarke od 11.00 do 19.00 (3 turnusi).

Slika 5: Nov izposojevalni pult po prenovi

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

V prvi fazi prenove je največjo spremembo doživel sam vhod v knjižnico. Namesto zastarelih manjših vrat, so sedaj vhodna vrata steklena in večja (v višini in širini celotnega hodnika), uporabniki vhod v knjižnico opazijo takoj po prihodu v četrto nadstropje.

Slika 6: Prenovljeni vhod v knjižnico z razstavno vitrino in klopc

Pri vhodu v knjižnico je na levi strani steklena stena (kjer je bil prej vhod v časopisno čitalnico), ki služi kot »okno«, skozi katerega se hitro vidi, kakšna je (ne)zasedenost tihe čitalnice. Steklene vrata so nameščena tudi pri prehodu iz knjižnice v tiho čitalnico. To omogoča samostojno delo študentov v čitalnici, dodaten nadzor prostora s strani knjižničarja namreč ni več potreben. Steklene vrata so se po prenovi izkazala kot problem za slepe in slabovidne uporabnike. Deloma so to odpravili z barvno folijo, ki označuje stranico vrat. Tiha čitalnica kot prostor in storitve, ki so jih prej izvajali le zaposleni v čitalnici, so sedaj dostopne tudi ob sobotah, kar veliko pomeni predvsem izrednim študentom, zaposlenim udeležencem izpopolnjevanj in študentom na študijski izmenjavi.

Slika 7: Prenovljeni del časopisne čitalnice

Naprava za varovanje gradiva je bila pred prenovo nameščena le v večjem knjižničnem prostoru, po prenovi pa je nameščena pred vrati ob izhodu, skozi gredo tako vsi uporabniki, ki zapuščajo prostor knjižnice ali čitalnice. Opazne novosti, ki jih je knjižnica pridobila po prenovi, so tudi: na vidnejše mesto prestavljena razstavna vitrina, v kateri zaposleni mesečno pripravljajo redne tematske razstave, oglasna deska pri vhodu v knjižnico ter lepa lesena klop, ki služi kot mesto za distribucijo promocijskega materiala in izmenjavo mnenj uporabnikov.

1.2 RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Obstoječe prostorske razmere v knjižnicah pogosto odločajo o možnostih opravljanja posameznih knjižničnih storitev. Knjižničarji nimajo vedno možnosti izraziti mnenja o prostorski razporeditvi in opreми, ki bi bila primerna za uporabnike, kljub temu, da verjetno najboljše poznajo potrebe in želje uporabnikov svojih knjižnic. Ker so visokošolske knjižnice odvisne od matične ustanove oziroma univerze, ki zagotavlja javna finančna sredstva, velikokrat čakajo dlje časa (desetletja), da lahko posežejo po večjih prostorskih spremembah.

Po besedah vodje Knjižnice UL PEF Doroteje Božič se je začela knjižnica aktivno pripravljati na prenovu leta 2015. Knjižnica in čitalnica sta bili pred tem fizično ločeni, vsaka je imela svoj vhod (na istem hodniku) in svoj izposojevalni pult. Če so uporabniki želeli knjige in neknjižno gradivo, so to iskali v knjižnici. Če so želeli prebirati revije (slovenske in tuje) ter zaključna dela fakultete, so jih dobili v čitalnici. V obeh prostorih je bila prisotna po ena knjižnična

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

delavka ali delavec, pokriti je bilo treba delovni čas od 7:30 do 19:00. V knjižnico so se izmenjavale štiri osebe, v čitalnici pa tri osebe. Po prvi fazi prenove, ki je potekala v februarju 2019, sta knjižnica in čitalnica združeni v skupen prostor z enim vhodom ter enim izposojevalnim pultom, kjer izmenjuje dela vseh 7 zaposlenih, pogosto sta pri izposojevalnem pultu prisotni dve knjižničarki. Čitalnica je namenjena tihemu študiju in je od knjižnice ločena le s steklenimi vrati. Zaradi prenove je knjižnica pridobila dodatna čitalniška mesta namenjena uporabnikom.

V raziskavi nas zanima:

- Kakšno je mnenje uporabnikov o knjižnici pred in po prenovi in kako pogosto so jo obiskovali pred in po prenovi?
- Kako so uporabniki zadovoljni s samim prostorom in opremo knjižnice pred in po prenovi?
- Ali je prostor primeren za osebe s posebnimi potrebami in je to bil pred in po prenovi?
- Kaj bi si še želeli uporabniki spremeniti v knjižnici (prostor, oprema, ...)?
- Kakšno je mnenje zaposlenih o prostoru in opremi knjižnice pred in po prenovi?
- Kakšne izkušnje so si glede prostora in opreme v knjižnici v času svoje celotne delovne dobe pridobili zaposleni (tudi, če so bili prej zaposleni v drugih knjižnicah) in kako bi lahko te izkušnje unovčili pri morebitnih prihodnjih spremembah v knjižnici PEF?
- Ali zaposleni menijo, da ima vodstvo knjižnice in fakultete posluš za njihove ideje in predloge?
- Kaj bi želeli zaposleni še spremeniti v knjižnici in kaj je izvedljivo kljub pomanjkanju finančnih sredstev?

1.3 METODOLOGIJA IN METODE

Anketa je kvantitativna metoda, ki jo najpogosteje uporabljajo v družbenih vedah in s pomočjo katere lahko na relativno enostaven način pridobimo večje število podatkov. Pisna anketa nam omogoča zbiranje podatkov o človeškem vedenju preko dejavnikov sposobnosti, stališč, mišljenj, pogledov na svet, čustev, karakterja, vrednot (Ambrožič, 2008).

Na anketo so odgovarjali uporabniki Knjižnice UL PEF, ki so podali svoj vidik o prostoru in opremi knjižnice pred in po prenovi ter predloge za možne spremembe v knjižnici. Anketa je

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

bila izdelana s pomočjo spletnega orodja 1KA in je potekala od 13. 3. 2020–13. 4. 2020. Sestavljena je bila iz 11 zaprtih tipov vprašanj (odgovori so že bili ponujeni), med temi jih je 6 omogočalo odgovor Drugo, eno vprašanje je bilo odprtega tipa (anketiranci so sami podali svoj odgovor). Anketa je imela tudi dve vprašanji o zadovoljstvu. Povezava do ankete je bila objavljena med novicami na spletni strani knjižnice ob začetku izvajanja in nato še enkrat ob podaljšanju časa izvajanja ankete. Prošnjo za sodelovanje pri izpolnjevanju ankete smo objavili tudi na Facebook straneh Pedagoške fakultete in študentskih organizacijah Pedagoške fakultete, zaposleni so prejeli povezavo v mesečnih novicah knjižnice, hkrati pa so bili k izpolnjevanju ankete vabljeni tudi tisti uporabniki, ki so poslali elektronsko pošto na elektronski naslov knjižnice (v povratnem odgovoru na vsebino elektronske pošte so prejeli vabilo k izpolnjevanju ankete). Anketni vprašalnik je dostopen v Prilogi 1.

Intervju je kvalitativna metoda, ki jo uporabimo, ko želimo pridobiti mnenja, izkušnje posameznikov (kvalitativne podatke). Glede oblike vprašanj poznamo nestrukturiran intervju (vprašanja so odprtega tipa), delno strukturiran intervju (pripravljena so odprta vprašanja) in strukturiran intervju (vprašanja so pripravljena vnaprej). Intervju izvajamo neposredno, največkrat v živo, odgovore pa dobimo tudi v tej obliki. Poleg tega, da si spraševalec odgovore beleži v živo, se intervju od ankete razlikuje tudi po načinu spraševanja, ki je odvisen od vsebine vprašalnika, pismenosti ter dostopnosti anketirancev (Ambrožič, 2008). Intervju je dražja metoda, zato je primernejša za spraševanje manjšega števila ljudi.

V Knjižnici UL PEF je zaposlenih sedem oseb. Opravili smo strukturiran intervju s petimi zaposlenimi, ki so bili v knjižnici zaposleni že pred obnovo, zato je bil primerna metoda za pridobivanje informacij, ki nas zanimajo. Šesta oseba v prenovi ni bila vključena (zaposlena kasneje), zato smo z njo opravili strukturiran intervju o tem, kakšno je mnenje o aktualnem prostoru. Intervjuji so potekali med 6. in 15. 4. 2020. Zaradi razmer, v katerih smo se znašli zaradi pandemije korona virusa COVID-19 in dela od doma, so v tem času potekali preko videoklicev (program Zoom). Vprašanja za intervju so bila strukturirana (Priloga 2), skupaj jih je bilo 8. Pet zaposlenih je odgovorilo na vsa vprašanja, ena zaposlena pa na sedem vprašanj (izpuščeno je bilo vprašanje o knjižnici pred prenovi). Intervjuji so se snemali v programu Zoom, odgovori pa so bili nato transkribirani. Odgovori zaposlenih so bili združeni skupaj glede na posamezno vprašanje intervjuja.

2 KNJIŽNIČNI PROSTOR IN OPREMA

Izgradnja ali prenova knjižnic je v tujini veliko bolj raziskana tema kot v Sloveniji. Literature, ki bi predstavljala knjižnice kot stavbe, v slovenskem jeziku ni veliko.

Glede na zakone, standarde in priporočila bi naj bila knjižnica namenjena zbiranju, urejanju, hranjenju in nudenju knjižničnega gradiva uporabnikom, po drugi strani pa je tudi prostor za uporabnike in zaposlene (Dovjak idr., 2019).

Strokovni standardi in priporočila ... (2012) pravijo, da bi morala biti knjižnica primerno velika, dobro načrtovana, optimalno uporabna, varna za hranjenje in uporabo knjižničnega gradiva, saj je le-to potrebno za opravljanje knjižničnih storitev oziroma za izvajanje programa knjižnice. Zagotovljeni bi morali biti primerni okoljski pogoji (ustrezna osvetlitev, prezračevanje, zvočna zaščita, ustrezna temperatura in vlaga), hkrati pa je potrebno omogočiti širitev prostorov oziroma prilagajanje spremembam potreb uporabnikov ali spremembam v ponudbi storitev in informacijskih virov.

V uporabljenih in citiranih virih, ki so predstavljeni v nadaljevanju, so si bili enotnega mnenja: potrebno je sodelovanje vseh deležnikov (npr. vodstvo organizacije, vodstvo knjižnice, arhitekt). V strokovnih standardih je navedeno, da bi morale biti pri vseh fazah načrtovanja nove knjižnice oziroma prenove prisotno sodelovanje vodstva knjižnice in arhitekta ter predstavnikov visokošolskega zavoda, pri čemer bi se naj upoštevalo tako začetne potrebe kot tudi dolgoročni razvoj knjižnice (Strokovni standardi in priporočila ..., 2012).

Veliko vlogo ima pri načrtovanju in ustvarjanju nove knjižnične podobe vodja knjižnice. Za vodjo to pomeni precejšen, kompleksen, morda celo največji in najpomembnejši izziv. Vključuje vizijo in strategijo, vodenje in organizacijo, komunikacijo, ustvarjalnost ter strateško načrtovanje z vsemi možnimi posledicami. Od vodje knjižnice se zahteva vse vodstvene sposobnosti ter pokončno držo, poštenost, trdoživost, sočutje, potrpežljivost in smisel za humor. Vloga vodje knjižnice je, da išče in ustvari atraktivno (novo) knjižnico, ki bi delovala uspešno in bi bila v uporabi dolgo časa (McDonald, 2010).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Knjižnica kot prostor je pomembna za uporabnike, ki knjižnico obiščejo, da je njihova uporabniška izkušnja čimbolj pozitivna, zato je njihovo mnenje pomembno pri načrtovanju prenove knjižnice. Knjižnica na tak način pridobi mnenja, stališča in informacije o zadovoljstvu uporabnikov, na podlagi teh pa načrtuje in izboljšuje knjižnične storitve.

Ko pri oblikovanju prostora knjižnice upoštevamo potrebe študentov, so v veliko pomoč raziskave, ki predstavljajo, kako pomembno je vedenje študentov tekom procesa načrtovanja. Študenti lahko na eni strani izpostavijo enostavne rešitve v že obstoječem načrtu, na drugi strani pa lahko preprečijo potencialno nepraktične rešitve (Bedwell in Banks, 2013).

V knjižnici univerze Dalhousie (Bedwell in Banks, 2013) so izvedli etnografsko raziskavo², kjer so opazovalci sodelovali v dnevni aktivnosti v naravnem okolju ljudi, ki so jih opazovali. S pomočjo študentov so izvedli raziskavo opazovanja okolice, spremljanje glavnih karakteristik študentov in skupin – njihova aktivnost in obnašanje, dolžina uporabe, vzorci interakcij in pretočnost v različnih urah in dneh. Rezultate opazovanja so izpostavili v 3 sklopih: pretočnost oseb, učinek fizičnega oblikovanja ter študijsko/delovno vedenje. Izkazalo se je, da je največja pretočnost oseb v tistih delih prostorov, ki so namenjeni tihemu študiju, a prehod v teh prostorih uporabljajo različni uporabniki. Na produktivnost in komunikacijo uporabnikov ima velik vpliv osvetljenost prostorov. V slabše osvetljenih področjih je bilo vedenje bolj umirjeno, mnogi so tudi spali. V dobro osvetljenih prostorih pa so bili bolj živahni in bolj glasni. Najbolj uspešni prostori v povezavi z upoštevanjem pravil glede hrane in tišine so bili tisti, kjer je bila prisotna zaposlena oseba. Drugi oblikovalski element, ki je imel vpliv na obnašanje uporabnikov, je bil ambient hrupa. Prostore, kjer je bil hrup stalno prisoten (vhod v knjižnico, atrij), so uporabniki zelo radi uporabljali, tako za lasten študij kot tudi za tutorstvo. Mnogi potrebujejo občutek skupnosti med učenjem. Brezžični internet, dostop do vtičnic in nezmožnost tiskanja z lastnih prenosnikov vplivajo na uporabo prenosnikov in računalnikov. Na področjih, kjer je bila dobra brezžična povezava, se je nahajalo veliko uporabnikov, vtičnic za prenosnike pa ni bilo dovolj. Na drugi strani pa so bili polno zasedeni tudi računalniki knjižnice, deloma tudi zato, ker so lahko tiskali samo s stacionarnega računalnika. Uporabnikom je veliko pomenil javni prostor za študij; tako so recimo posamezniki velikokrat sedli za mizo, namenjeno za skupinsko delo,

² Etnografska raziskava je manj uporabljena raziskovalna metoda, ki se največ uporablja v antropologiji in etnografiji (kjer je lahko pristop, metoda ali strategija). Z njo proučujemo procese v konkretnih aktualnih okoliščinah, glavni namen pa je predstaviti perspektive udeležencev v raziskavi (Ličen, 2018).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

kamor so prisledli tudi uporabniki z individualnim delom. Ob srečevanju uporabnikov individualnega dela in skupinskega dela je lahko prišlo tudi do nesoglasij, kar je posledica neprisotnosti knjižničnega osebja v prostoru. Soočali so se s problemom vnosa hrane v prostore, kjer le-to ni bila zaželeno, pri čemer avtorja to povezujeta s tem, da si posameznik pri svojem študijskem ali delovnem procesu privošči manjši obrok, ne pa z dejanskimi pravili vedenja v knjižnici.

S tem, ko študenti preživijo mnogo časa v prostorih fakultete, je pomembno, da jim je na voljo knjižnica, ki jim omogoča prostor za študij, delo za študij, ki ga tam opravijo, pa ima zanje velik pomen (Kahn in Underwood, 2018), hkrati pa bi naj bila knjižnica tisti prostor, ki bi omogočala še kaj več kot prostor za študij – da bi bila tudi del študija in bi pripravljala dodatne vsebine, aktivnosti in programe za študente (Choy in Goh, 2016).

Tako so se visokošolske knjižnice usmerile od skrbi za vzdrževanje knjižničnih zbirk in dostopa do informacijskih virov v zagotavljanje ustreznega knjižničnega prostora za uporabnike. Informacijski viri, ki jih zagotavljajo knjižnice, so le del vseh dostopnih virov po svetu. V množici informacij je tako glavna naloga knjižnic pomagati študentom postati učinkoviti uporabniki informacij (Choy in Goh, 2016).

Choy in Goh (2016) v svojem članku navajata tudi druge avtorje, ki so se ukvarjali z načrtovanjem knjižničnega prostora. V vseh se avtorji nagibajo k modelu štirih prostorov³, ki so namenjeni raznim (učnim) dejavnostim študentov. Choy in Goh (2016) sta predstavila tudi, kako so oblikovali priporočila za njihovo univerzitetno knjižnico, ki so jo razdelili v štiri tipe prostora: prostor za medsebojno sodelovanje, prostor za tiho delo, prostor za interakcijo ter prostor za skupinsko druženje.

Prostor za sodelovanje omogoča skupinsko delo, ki je pomembno za visokošolsko okolje. Kljub temu, da imajo znotraj fakultete več prostorov, kjer lahko delajo v skupinah, pa je študentom pogosto prijetneje v knjižnici. Upravljanje knjižničnega prostora je namreč dobro premišljeno, saj zaposleni skrbijo za razvoj in izboljšave knjižničnih storitev v skladu s poslanstvom

³ Primer takšnega modela opišejo Jochumsen idr. (2012) v delu *The four spaces – a new model for the public library*.

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

knjižnice. S tem prostorom so povezani različni dejavniki, različni atributi: postavitve sedišč, pohištvo (pravilno pohištvo lahko vpliva na privlačnost in funkcionalnost knjižničnega prostora; prav tako naj bi bile različne oblike sedišč), fleksibilnost in prilagodljivost (nekateri prostori so namenjeni temu, da si jih lahko uporabniki prilagodijo po svoje), oprema (večina skupnih prostorov bi morala biti primerno tehnološko opremljena za delo v skupini, hkrati pa imeti tudi dodatne tehnološke pripomočke, npr. zelene ali bele table) ter ambient (v knjižnicah se kaže kot kombinacija fizičnih okoljskih dejavnikov – arhitekturne podrobnosti, svetlobe, barve, oblikovanje in postavitve pohištva ter opreme kot tudi človeškega dejavnika – izvedene aktivnosti in splošno vedenje ljudi v prostoru) (Choy in Goh, 2016).

Prostor za tiho delo posamezniku omogoča, da v tišini poglobljeno razmišlja, ustvarja kreativne ideje oziroma vsakršno aktivnost, pri kateri mora biti maksimalno zbran (Choy in Goh, 2016).

Prostor za interakcijo predstavlja prostor, kjer lahko uporabniki delajo z informacijskimi viri, storitvami, knjižničarji in ostalim osebjem. Čeprav je veliko elektronskih storitev in virov, še vedno uporabniki obiskujejo knjižnico za brskanje po tiskanih gradivih, uporabo programske opreme in osebnega individualnega svetovanja knjižničarja. Brskanje med tiskanim gradivom v prostem pristopu je še vedno eno izmed pomembnih načinov pridobivanja gradiva, saj lahko uporabniki po srečnem naključju najdejo gradivo, ki ga pri iskanju po spletnem katalogu niso našli, a je lahko tudi pomembno za njihovo delo (Choy in Goh, 2016).

Prostor za skupinsko druženje daje študentom občutek identitete in pripadnosti večji učni skupnosti. Knjižnica je nevtralni in skupni prostor za vse uporabnike fakultete, ne glede na to, na katero fakulteto so vpisani, hkrati pa jo največkrat identificiramo in povezujemo z učenjem in raziskovanjem (Choy in Goh, 2016).

Dovjak idr. (2019) so k problemu načrtovanja celotne knjižnične stavbe in prostorov pristopili konkretno ter na enem mestu zbrali napotke iz dokumentov, zakonov, pravilnikov, smernic, standardov in priporočil, s katerimi lahko razpolagajo projektanti, pa tudi uporabniki. Poleg pregleda slovenskih dokumentov v povezavi s knjižnicami so pogledali še dokumente s področja gradbeništva, zdravja in varnosti na delovnih mestih, prezračevanja in klimatizacije stavb, načrtovanja gradnje za funkcionalno ovirane ljudi, zaščite pred hrupom v stavbah.

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Pripravili so pregled zakonskih zahtev in priporočil za posamezna področja kakovosti notranjega okolja (svetloba in razsvetljava, toplotno okolje ter zvok, hrup in akustika).

Koler Povh in Dovjak (2019) sta ta pregled zakonskih zahtev podkrepili z raziskavo v knjižnici Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Na primeru sta definirali aktivne cone visokošolske knjižnice in predstavili zahtevane pogoje. Knjižnice imajo v svoji osnovi tri glavne cone: prostor za uporabnike, prostor za gradivo in prostor za zaposlene. Pri definiciji aktivnih con pa je potrebno poznati pot obdelave gradiva od prejema do izposoje (Dovjak, idr., 2019). Meritve v raziskavi so izvajali 5 dni, trikrat dnevno na 5 lokacijah. Za parametre kakovosti notranjega okolja so izbrali temperaturo zraka, relativno vlažnost zraka, raven hrupa, koncentracijo CO₂ ter osvetljenost na delovni ravnini. Glede na študijo predpisane knjižnične zakonodaje so zagotovljeni predpisani pogoji za udobno in varno počutje ter za delo in študij v čitalnici, razen tihega okolja za individualni študij. Glede na meritve kakovosti notranjega okolja so bili ustrezni: povprečna osvetljenost, temperatura zraka (ki je sicer ustrezala zahtevam, a je bila za potrebe hrambe gradiva previsoka), raven hrupa ter raven koncentracije CO₂ (glede na pravilnik ni presegala maksimalno dovoljenih vrednosti, glede na standard pa je presegala maksimalno dovoljeno vrednost; za odpravo te težave priporočajo redno zračenje in prezračevanje prostora). Problem je predstavljala relativna vlažnost zraka, ki ni dosegala obsega 40–60 % (Koler Povh in Dovjak, 2019).

Knjižnice potrebujejo funkcionalni prostor, ki ga lahko po potrebi prilagodijo ali hitro spremenijo namembnost, dostopen prostor za socialno interakcijo, ki je privlačen, enostaven za uporabo in ponuja neodvisno odkrivanje. Prostor naj ima različne učne in raziskovalne kotičke z različnimi oblikami gradiva ter naj bo interaktiven, privlačen za delo in uporabo različnih knjižničnih storitev. Tudi okolje samo mora imeti primerne pogoje za bralce, gradivo in informacijsko tehnologijo (McDonald, 2010).

Ugotovitve v raziskavah so pokazale, da je pomembno upoštevanje potreb študentov pri načrtovanju prenove (Bedwell in Banks, 2013; Choy in Goh, 2016; Kahn in Underwood, 2018). Vsekakor pa je pomembno, da je v knjižnicah prostor namenjen skupinskemu in individualnemu delu. V slovenskem prostoru je veliko manjših fakultetnih knjižnic, ki so bile umeščene v obstoječi prostor. Z razvojem storitev knjižnic pa je začelo primanjkovati prostora

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

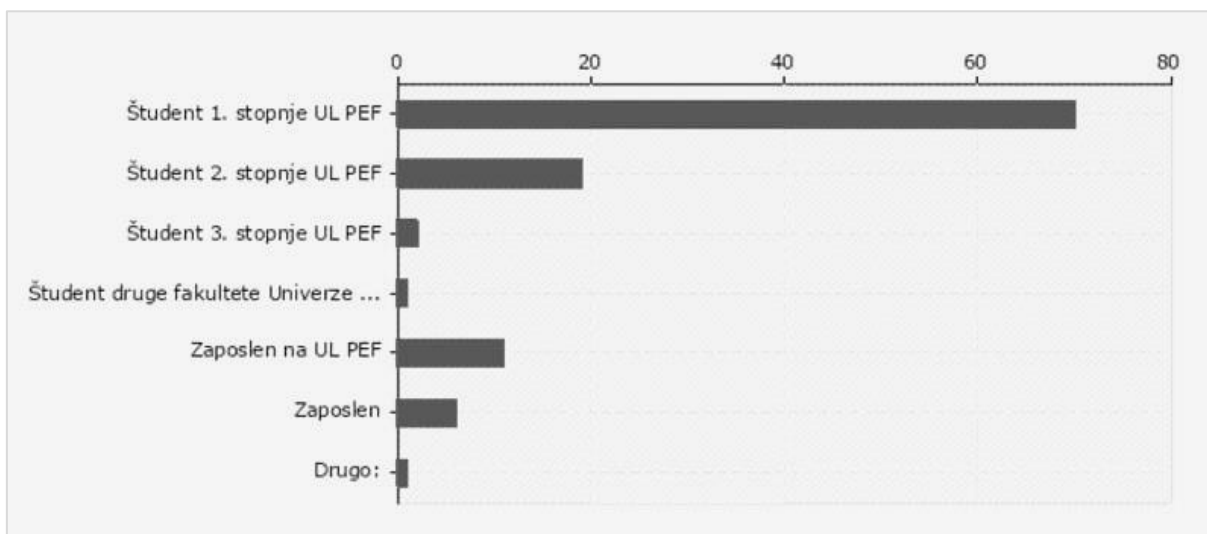
za skupinsko ali individualno delo. Tudi Koler Povh in Dovjak (2019) sta izpostavili pomanjkanje prostora za individualno delo.

3 REZULTATI RAZISKAVE

3.1 ANKETA Z UPORABNIKI

Raziskava med uporabniki je s pomočjo spletnega orodja Ika potekala od 13. marca do 14. aprila 2020. Prvo povabilo k reševanju ankete je bilo objavljeno 13. 3. 2020 na spletni strani knjižnice. Zaposlili smo tudi za objavo na Facebook strani Pedagoške fakultete in Facebook strani Najboljši pedagogi, kjer je bila 19. 3. 2020 objavljena povezava na mesto ankete, 20. 3. 2020 so jo objavili na Facebook strani Študentski svet PEF. Pripravili smo tudi natisnjene listke s QR kodo do ankete, ki smo jih delili v Knjižnici UL PEF na prvi dan raziskave (kasneje zaradi zaprtosti knjižnice takšen način obveščanja ni bil mogoč). Na spletno anketo je kliknilo 306 oseb, 196 anket je bilo neustreznih (v spletni orodju Ika to pomeni samo klik na nagovor ali klik na anketo), 110 anket pa ustreznih (delno izpolnjena ali končana anketa). 92 anketirancev je anketo zaključilo, 18 anket je bilo delno izpolnjenih. Med tistimi, ki so anketo zaključili, je bilo 86 žensk in 6 moških.

Slika 2 prikazuje strukturo anketirancev glede na status, ki ga imajo na fakulteti oziroma v knjižnici. Med anketiranci je bilo 70 študentov prve stopnje, 19 študentov druge stopnje, 9 zaposlenih na UL PEF, 6 zaposlenih, 2 študenta tretje stopnje, 1 študent druge fakultete UL, druge univerze ali samostojnega visokošolskega zavoda, 1 oseba pa je kot drug odgovor navedla »zaposlen, vendar še brez magisterija«. Delež študentov, ki je zajet v vzorec, je 3,7 %. Prvi letnik prve stopnje je obiskovalo 21 anketirancev, drugi letnik 12 anketirancev, tretji letnik 27 anketirancev, četrti letnik 10 anketirancev in dodatno leto 1 anketiranec. Prvi letnik druge stopnje je obiskovalo 10 anketirancev, drugi letnik 1 anketiranec in dodatno leto 8 anketirancev. Drugi letnik tretje stopnje je obiskoval en anketiranec, prav tako je en anketiranec obiskoval dodatno leto. En anketiranec je obiskoval prvi letnik druge fakultete UL, druge univerze ali samostojnega visokošolskega zavoda. Dva anketiranca sta izbrala odgovor drugo in zapisala »dodatno leto in prvi letnik (študiram dve smeri)« ter »študiram vzporedno, sem 1. letnik ene in 2. letnik druge smeri«.

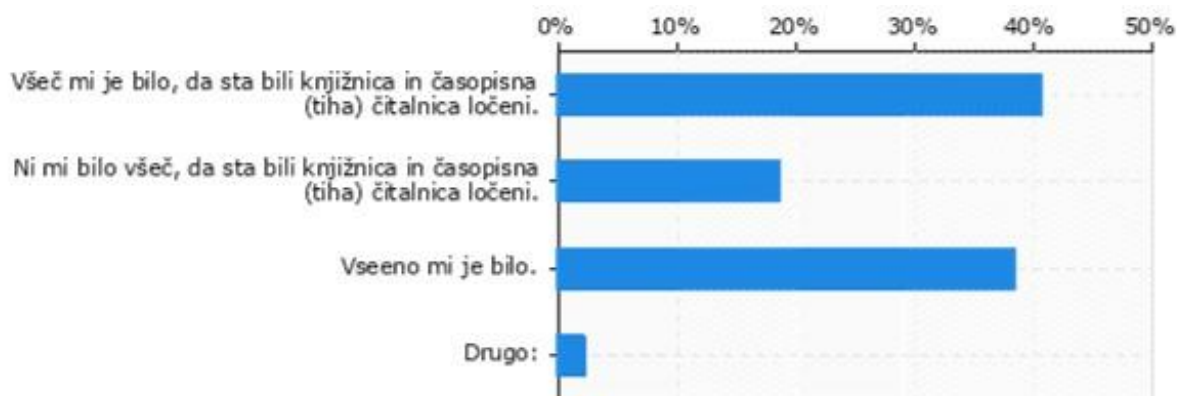

Slika 8: Struktura anketirancev glede na status (n = 110)

Na vprašanje, če so knjižnico obiskali ali so bili njeni uporabniki pred prvo fazo obnove (februar 2019), je 92 anketirancev odgovorilo z »da«, 18 pa je bilo takšnih, ki knjižnice pred februarjem 2019 niso obiskovali. Med temi 18 je bilo 17 anketirancev prvih letnikov prve stopnje in 1 zaposlena oseba.

Na vprašanje o prejšnji razporeditvi in ureditvi prostora so odgovarjali samo tisti, ki so na vprašanje o obiskovanju oziroma uporabi knjižnice pred prenovno odgovorili z »da«. Anketirance smo vprašali, če jim je bila vseč prejšnja razporeditev in ureditev prostora knjižnice (Slika 9). 37 (41 %) anketirancev je trdilo, da jim je bilo vseč, da sta bili knjižnica in časopisna (tiha) čitalnica ločeni. 35 (38 %) anketirancem je bilo vseeno, ali sta bili knjižnica in časopisna (tiha) čitalnica ločeni. 17 (19 %) pa je bilo takšnih, ki jim ni bilo vseč, da sta bili knjižnica in čitalnica ločeni. Dva anketiranca sta za odgovor označila drugo in pripisala »ločenost čitalnice in knjižnice mi ni bila vseč zato, ker si moral fizično v drug prostor po gradivo, če se je izkazalo, da je knjiga tam, zdaj mi je mnogo bolj vseč, ker v čitalnico pronica svetloba, prostor je mnogo privlačnejši in meni je zdaj tole 100x bolj uporabno« ter »nisem se zmenil/opazil ločitve s čitalnico, saj je nisem uporabljal«.

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

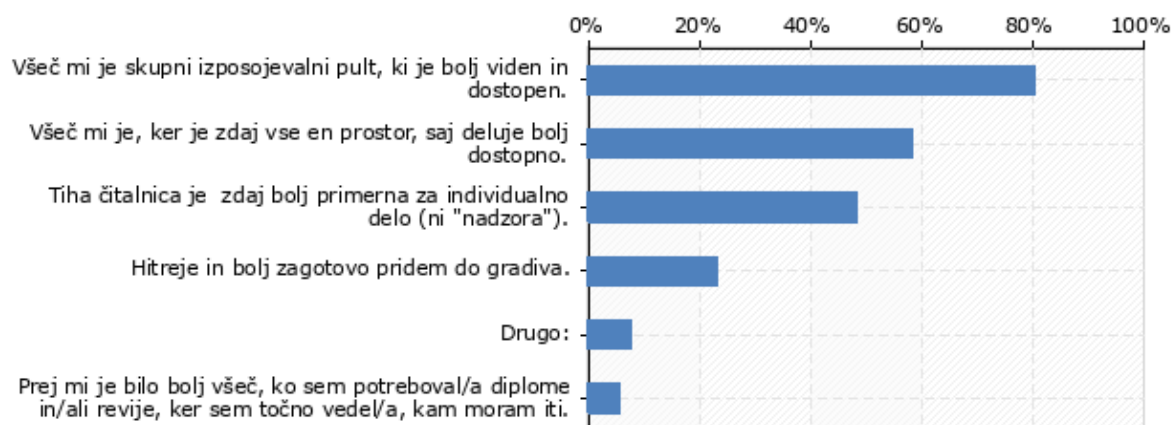

Slika 9: Mnenje anketirancev o prejšnji razporeditvi in ureditvi prostora (n = 91)

Na vprašanje, kakšni se jim zdijo prostori knjižnice po prenovi, je bilo možno označiti več odgovorov. Slika 10 prikazuje, da je 80 % anketirancev takšnih, ki jim je všeč skupni izposojevalni pult, ker je bolj viden in dostopen. 53 % anketirancem je všeč, da je sta knjižnica in čitalnica združeni v en prostor, saj tako deluje bolj dostopno, 48 % anketirancem je tiha čitalnica sedaj bolj primerna za individualno delo, ker v čitalnici ni zaposlene osebe, 23 % vprašanih hitreje in zagotovo pridejo do gradiva, 5 % pa je bilo prej bolj všeč, ker so točno vedeli, kam morajo iti, če so potrebovali diplome in/ali revije. 8 % je bilo takšnih, ki so podali svoje odgovore na vprašanje:

- *»všeč mi je, da smo v čitalnici samo tisti, ki v njej študiramo, brez osebe, ki je tam zato, da skrbi za red in da ne vem, se revije ne kradejo«,*
- *»všeč mi je, ker je vse skupaj en prostor, še vedno pa je tiha čitalnica dovolj ločena od vsega "dogajanja" v knjižnici«,*
- *»bolj odprt prostor, deluje bolj prijetno«,*
- *»odprt svetel prostor z rastlinami je zelo vzpodbudno in prijetno študijsko okolje«,*
- *»lepše je in boljši občutek je, ko si notri«,*
- *»v čitalnici je preveč hrupno«, »pogrešam knjižničarke v čitalnici, ker mnogi zdaj bolj ropotajo. Kot slabovidno osebo me motijo steklena vrata, ker so nevarna za nas, ki slabo vidimo«.*

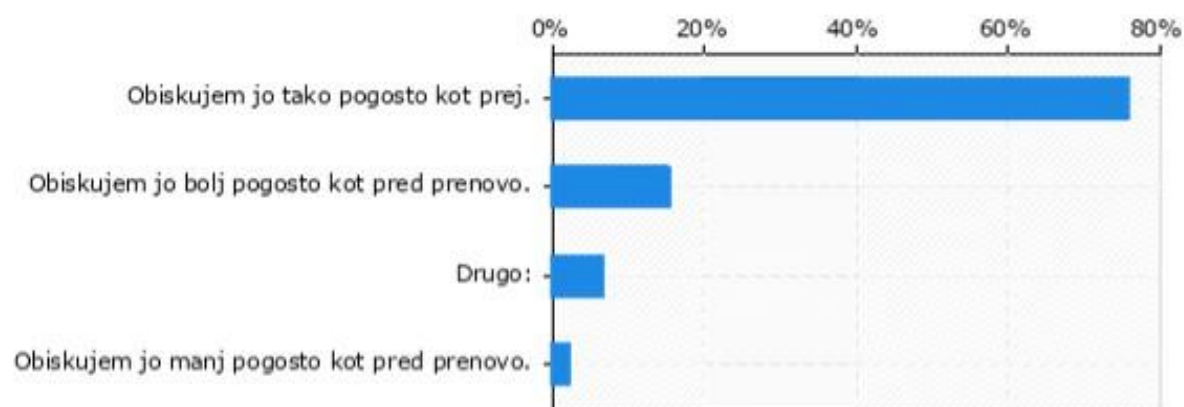
Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 10: Prostori knjižnice po prenovi (n = 91)

Anketirance smo vprašali, kako pogosto obiskujejo knjižnico po prenovi (Slika 11). 69 (76 %) anketirancev je takšnih, ki jo obiskujejo enako kot prej, 14 (15 %) anketirancev jo obiskuje bolj pogosto kot pred prenavo, 2 (2 %) anketiranca jo obiskujeta manj kot prej, 6 anketirancev je podalo svoje odgovore:

- »zaradi izrednih razmer sem jo obiskala le enkrat po prenovi«,
- »predvsem več študiram v čitalnici, kar pred prenavo nisem«,
- »zaradi zaključka študija je ne obiskujem več«,
- »obiskujem jo manj pogosto, a ne zaradi preureditve temveč zaradi tega, ker nimam toliko priložnosti biti prisotna na fakulteti (sem v dodatnem letu študija)«,
- »nimam več stika z njo, zaradi zaposlitve«.

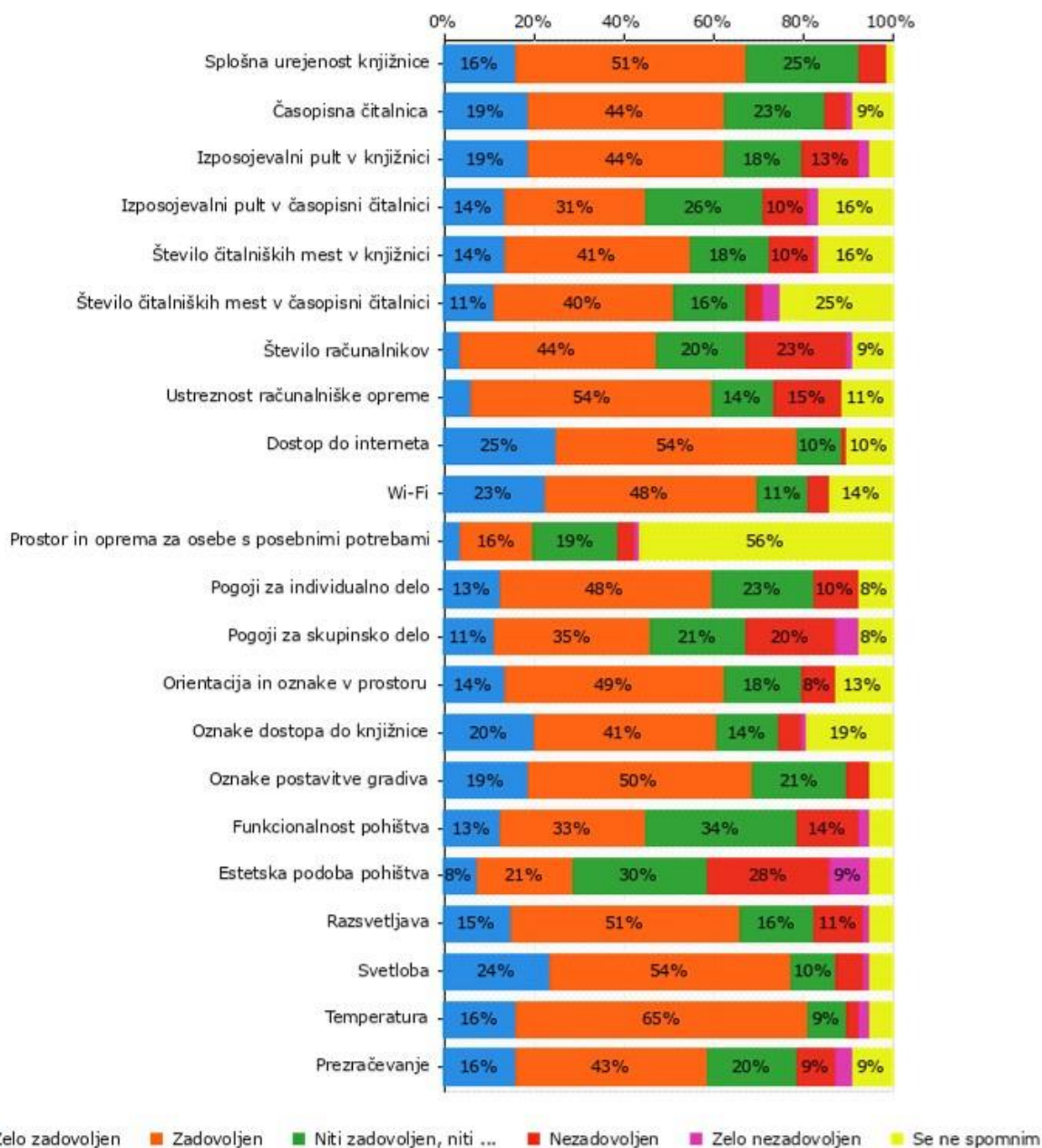

Slika 11: Pogostost obiskovanja knjižnice po prenovi (n = 91)

Anketirance smo vprašali, kakšno je bilo njihovo mnenje o prostoru in opremi pred prenavo knjižnice (Slika 12). V največji meri so bili anketiranci zadovoljni s splošno urejenostjo knjižnice (51 %), dostopom do interneta (54 %), ustreznostjo računalniške opreme (54 %),

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

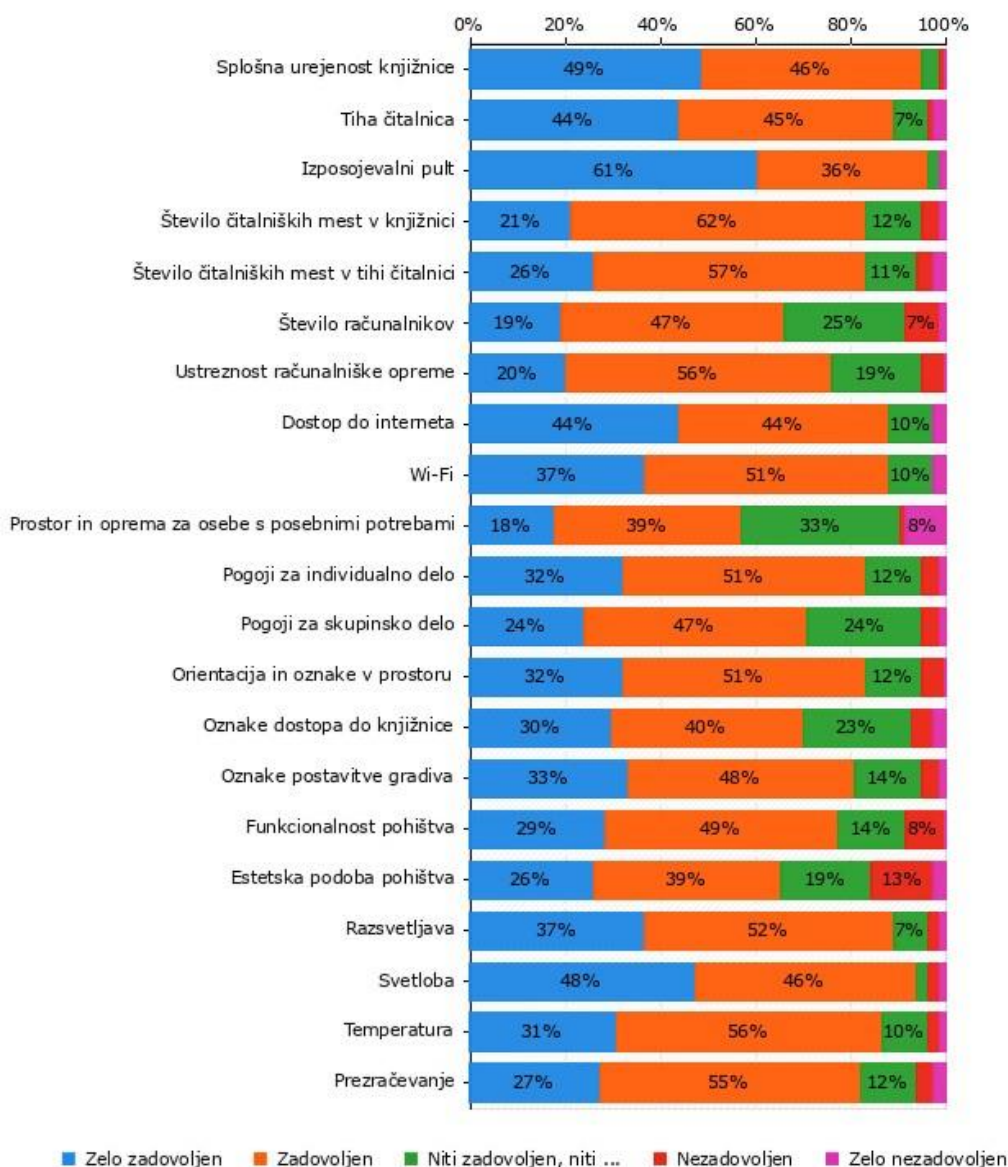
oznakami postavitve gradiva (50 %), razsvetljava (51 %), svetlobo (54 %) in temperaturo (65 %). Niti zadovoljni, niti nezadovoljni niso bili s splošno urejenostjo knjižnice (25 %), časopisno čitalnico (18 %), izposojevalnim pultom v časopisni čitalnici (26 %), številom računalnikov (20 %), pogoji za individualno delo (23 %) in skupinsko delo (21 %), oznakami postavitve gradiva (21 %), funkcionalnostjo pohištva (34 %), estetsko podobo pohištva (30 %) ter prezračevanjem (20 %). Najbolj nezadovoljni so bili s številom računalnikov (28 %), pogoji za skupinsko delo (20 %) ter estetsko podobo pohištva (28 %). Kot zelo nezadovoljiva se je izkazala estetska podoba pohištva (9 %). Kot dodatek smo dodali odgovor »Se ne spomnim«. To možnost so anketiranci najbolj uporabili pri odgovoru glede prostora in opreme za osebe s posebnimi potrebami (56 %) in številom mest v časopisni čitalnici (25 %).

Slika 12: Zadovoljstvo s prostorom in opremo pred prenovi (n = 80)

Na vprašanje »Kako so zadovoljni s prostorom in opremo knjižnice po prenovi« (Slika 13) je odgovorilo nekaj več oseb, kar je posledica tega, da so na vprašanje lahko odgovarjali tudi tisti, ki so postali uporabniki knjižnice po prenovi. Anketiranci so zadovoljni z izposojevalnim pultom (61 %), s splošno urejenostjo knjižnice (49 %), dostopom do interneta (44 %) in svetlobo (48 %), številom čitalniških mest v knjižnici (62 %), številom čitalniških mest v tih čitalnici (57 %), ustreznostjo računalniške opreme (56 %), temperaturo (56 %), prezračevanjem (55 %), razsvetljavo (52 %), orientacijo in oznakami v prostoru (51 %), Wi-Fi-jem (51 %), pogoji za individualno (51 %) in skupinsko delo (47 %), oznakami postavitve gradiva (48 %),

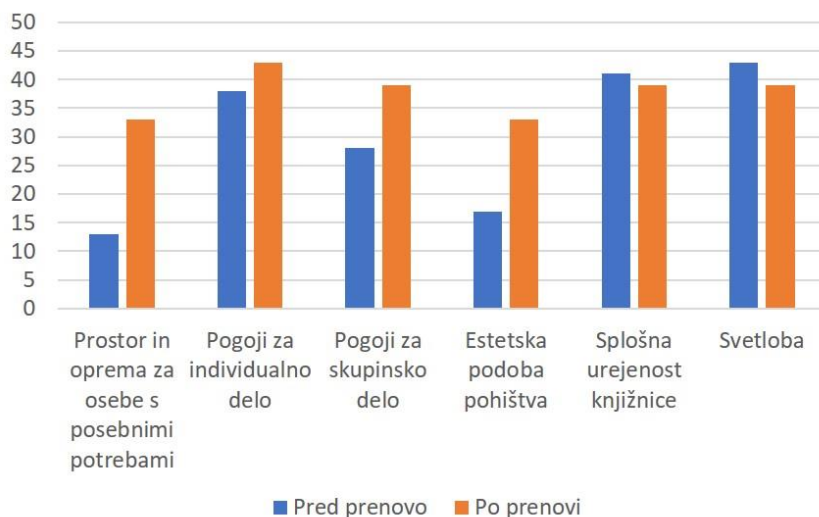
funkcionalnostjo pohištva (49 %), številom računalnikov (47 %), tiho čitalnico (45 %), dostopom do interneta (44 %), oznakami dostopa do knjižnice (40 %), prostorom in opremo za osebe s posebnimi potrebami (39 %) in estetsko podobo pohištva (39 %). Glede prostora in opreme za osebe s posebnimi potrebami (33 %) niso niti zadovoljni niti nezadovoljni. Tako je tudi s številom računalnikov (25 %), pogoji za skupinsko delo (24 %) in oznakami dostopa do knjižnice (23 %). Anketiranci so nezadovoljni z estetsko podobo pohištva (13 %), zelo nezadovoljni pa s prostorom in opremo za osebe s posebnimi potrebami (8 %).

Slika 13: Zadovoljstvo s prostorom in opremo po prenovi (n = 84)

Za primerjavo smo zbrali nekaj podatkov iz vprašanja o zadovoljstvu s prostori in opremo v knjižnici pred in po prenovi (Slika 14). Med izbrane podatke smo uvrstili odgovore Zadovoljen.

Največja razlika se je pokazala pri zadovoljstvu po prenovi v povezavi s prostorom in opremo za osebe s posebnimi potrebami (13 anketirancev pred, 33 anketirancev po prenovi) ter estetsko podobo pohištva (17 anketirancev pred, 33 anketirancev po prenovi). S splošno urejenostjo in svetlobo so bili bolj zadovoljni pred prenavo. Razlika se pojavi zaradi tega, ker je bilo po prenovi več anketirancev zelo zadovoljnih (v primerjavi z zadovoljnimi) s splošno urejenostjo knjižnice in svetlobo.

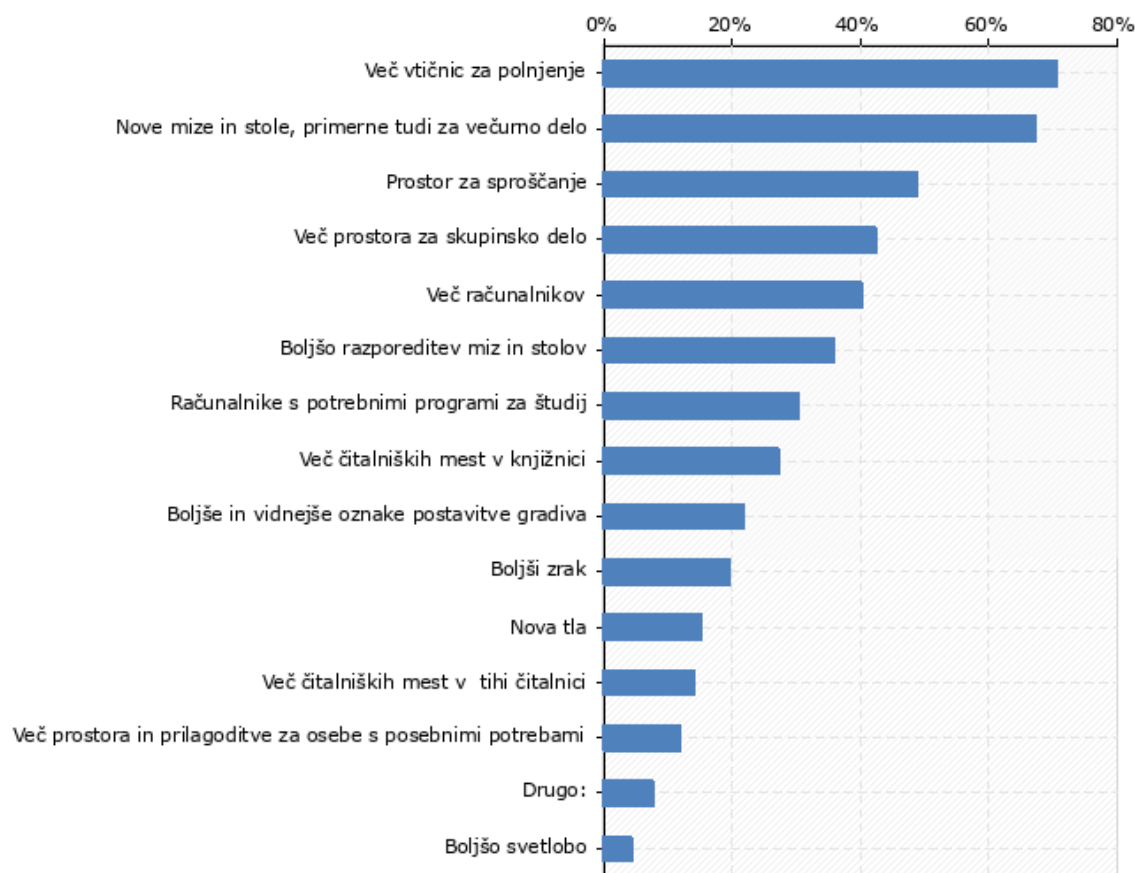

Slika 14: Primerjava nekaterih podatkov o zadovoljstvu s prostorom in opremo pred in po prenovi

Na vprašanje, kaj bi si še v knjižnici želeli, je bilo možnih več odgovorov. Slika 14 nam pokaže, da bi si 65 (71 %) anketirancev želelo več vtičnic za polnjenje ter nove mize in stole, primerne za večurno delo (62 anketirancev). Med pomembnimi željami so tudi prostor za sproščanje (45 anketirancev), več prostora za skupinsko delo (39 anketirancev) in več računalnikov (37 anketirancev). Sledijo boljša razporeditev miz in stolov, računalniki s potrebnimi programi za študij, več čitalniških miz v knjižnici, boljše in vidne oznake postavitve gradiva, boljši zrak, nova tla, več čitalniških mest v tihi čitalnici, več prostora in prilagoditve za osebe s posebnimi potrebami in boljšo svetlobo. Možnost Drugo je označilo 7 anketirancev (8 %). Njihovi odgovori so bili:

- »več knjig za likovno pedagogiko«,
- »v knjižnici se načeloma ne govori, ne? torej knjižnica ni primeren prostor za skupinsko učenje. če bi v knjiz. potekalo skupinsko delo, se bojim, da bi se to slišalo v čitalnico, jaz pa pri učenju rabim popoln mir«,
- »več strokovnega gradiva (logopedija)«,

- *»več kontrastnih oznak, ki bi olajšalo sledenju steklenim vratom. izposojevalni pult obrniti tako kot je bilo prej. se pravi, da svetloba knjižničarki in obiskovalcu pada od strani. tako pa sedaj v tej situaciji kot obiskovalka ostajam oslepljena od dnevne ali umetne svetlobe«*,
- *»možnost kopiranja ali skeniranja gradiva«*,
- *»da bi se res zagotovila tišina«*,
- *»vse je super«*.

Slika 15: Potrebe v knjižnici UL PEF (n = 92)

Z zadnjim vprašanjem smo želeli vzpodbuditi uporabnike, da nam zaupajo še kaj glede prostorov in opreme knjižnice, gradiva, zaposlenih, izobraževanj. Vprašanje je bilo odprtega tipa, svoje odgovore so anketiranci zapisali. Za to možnost se je odločilo 20 anketirancev. Odgovore na to vprašanje smo razdelili v tri skupine: pohvale zaposlenim, gradivo ter prostor in oprema. V Preglednici 1 so prikazani vsi odgovori. Med odgovori glede prostora in opreme so anketiranci izpostavili pomanjkanje vtičnic in prostora za skupinsko delo, zastarela okna, prevelik hrup v čitalnici, a podali tudi pohvalo na račun novega izposojevalnega pulta.

Preglednica 1: Sporočila za knjižnico

Pohvale zaposlenim	<i>Zaposleni ste prijazni in vedno pripravljeni pomagati. Hvala!</i>
	<i>Zaposleni ste vsi zelo prijetni in nudite pomoč, ki jo študentje včasih potrebujemo.</i>
	<i>Vse je super, zaposleni zelo prijazni, pomagajo</i>
	<i>S knjižnico na Pedagoški fakulteti sem zelo zadovoljna, zelo dobro je založena z gradivom, osebje pa pripravljeno pomagati. Kar tako naprej! :)</i>
	<i>Zaposleni v knjižnici so zelo prijazni in vedno pripravljeni pomagati.</i>
	<i>Zaposleni zelo dobro upravljajo svoje delo</i>
	<i>Super delate, le tako naprej!</i>
	<i>Super ste :)!</i>
	<i>Ostanite še naprej tako prijazni in nasmejani.</i>
	<i>Hvala, da se trudite za nas :)</i>
Gradivo	<i>V knjižnici mi je poleg velikega nabora literature všeč prijetno osebje, ki je vedno na voljo za pomoč in pozitivne volje ter skupina rastlin, ki privlači bralca naj ostane tam. Hvala!</i>
	<i>Gradivo je pogosto zelo težko najdi.</i>
	<i>Želela bi si več strokovnega gradiva iz področja logopedije. Predvsem o motnjah požiranja, nadomestni/dopolnilni komunikaciji, glasovnih motnjah, nevrolško pogojenih motenj jezika/govora...</i>
	<i>Zelo bi bila vesela, če bi knjižnica poskušala kupiti dobro brane/popularne knjige, ki niso nujno vezane samo na študijske tematike, ampak omogočajo branje za dušo.</i>
Prostor in oprema	<i>V čitalnici nekateri ne upoštevajo tišine, menim da skupinsko delo ni za v čitalnico pač pa naj ostanejo v knjižničnem delu. Nekateri imamo radi tudi mir med delom.</i>
	<i>Okna v knjižnici bi lahko bila nova.</i>
	<i>Že sedaj zelo velik napredek, žal zaradi omejenosti prostora ne vidim, kako bi lahko uredili več mest za skupinsko delo (k je stalna praksa vseh vezav na fakulteti in neugodna za študente-knjižnica velikokrat edini možni prostor za delo)</i>
	<i>Velikokrat je v knjižnici hrup. Nekateri bi radi v knjižnici delali skupinsko delo in se obenem pogovarjali na sobni jakosti ali še celo šepetajoče, vendar nam ostali hrupni obiskovalci to onemogočajo. Za v čitalnico pa bi bili preveč glasni, saj se imamo še vedno za pogovarjat.</i>
	<i>Največja pomanjkljivost, ki jo vidim je pomanjkanje vtičnic oz. le-teh sploh ni.</i>
	<i>Zdaj je pult v knjižnici veliko bolj welcoming, osebje pa je bolj ali manj vedno prijazno, kar je precej velik faktor zame, da z veseljem obiskujem knjižnico.</i>

3.2 INTERVJU Z ZAPOSLENIMI

3.2.1 Predstavitev intervjuvank in njihove izkušnje v visokošolskih knjižnicah

Intervjuvali smo šest knjižničark, ki so zaposlene v Knjižnici UL PEF. Knjižničarke imajo na tem delovnem mestu različno delovno dobo in izkušnje (28 let, 23 let, 10 let, 7 let, 15 mesecev in 7 mesecev).

Dve zaposleni (intervjuvanki D – vodja knjižnice in intervjuvanka M) sta celotno delovno dobo zaposleni v Knjižnici UL PEF, tri so bile pred tem zaposlene v drugih visokošolskih knjižnicah (Fakulteta za šport – intervjuvanka A1, Univerzitetna knjižnica Nove univerze (UKNU) – intervjuvanka A2, Fakulteta za upravo – intervjuvanka K1) in v specialni knjižnici Policijske akademije – intervjuvanka K2, zato smo jih prosili za primerjavo lastnih izkušenj s prostori knjižnic kot delovnim mestom.

Intervjuvanka A1 je povedala, da je Knjižnica Fakultete za šport imela v svojih začetkih (od leta 1988) en prostor, kjer so bile police z revijami, nekaj starih miz za uporabnike, kjer so bili listkovni katalogi in izposojevalni pult, gradivo je bilo v pisarnah zaposlenih in na hodnikih, kjer ni bil prostora za uporabnike. Knjižnica Fakultete za šport je dobila nove prostore leta 2003 z novo in večjo čitalnico, prosti pristop, depo, prostor za izposajo ter prostore za zaposlene, pri čemer je intervjuvanka sodelovala v procesu prenove. V primerjavi s knjižnico PEF se ji zdi, da je tista knjižnica manjša, a maksimalno izkoriščena in ima boljšo opremo (razen knjižnih polic, ki so tam lesene, na PEF pa kovinske).

Tudi intervjuvanka A2 je lahko primerjala prostore s prejšnjega delovnega mesta z PEF in povedala, da na UKNU ni posebej ločenega prostora za čitalnico, kar je problem, ker telefonski klici, ki jih prejema knjižničarji na izposoji, motijo uporabnike. V primeri s knjižnico PEF ima UKNU manj čitalniških mest in manjše skladišče. V obeh knjižnicah je lep razgled (4. nadstropje), mini kavč za sproščanje, dobra je zračnost in svetloba (čeprav je ta v popoldanskih urah v knjižnici PEF malo slabša, a takrat zaposleni prižgejo luči). Knjižnica PEF ima več prostora za revije in izpostavljene novosti (promocija knjig, ki je bila del storitev že pred prenovi).

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Intervjuvanka K1, ki je na PEF zaposlena najkrajši čas, se je lahko najboljše spominjala svojega prejšnjega delovnega mesta in je povedala, da je Knjižnica Fakultete za upravo v primerjavi s knjižnico PEF manjša in z modernejšo opremo (čitalniške mize, police, izposojevalni pult). Enako kot je ugotavljala intervjuvanka A2, je tiha čitalnica del knjižnice, kar moti referenčne pogovore, izposoje in iskanje literature po policah, uporabnikom pa ni zagotovljena tišina. Velika čitalnica za skupinsko delo je sicer na Fakulteti za upravo dislocirana in omogoča individualno študijsko delo.

3.2.2 Mnenje intervjuvank o prostoru in organizaciji dela v Knjižnici UL PEF pred prenovno

Po mnenju vseh intervjuvank sta bili knjižnica in časopisna čitalnica pred prenovno za njihove uporabnike skoraj *neopazni* (vsaj časopisna čitalnica), mogoče tudi malo *skriti* (vhod je bil med steklenimi vitrinami, kjer so bila shranjena zaključna dela) in *težko najdljivi* (knjižnica je bila bolj slabo označena, zaradi česar so mnogi uporabniki trkali na vrata pisarne in spraševali, kje je knjižnica). Sam videz opreme je bil zastarel ter dotrajan (izposojevalni pult, pohištvo, vhod v knjižnico).

Knjižnica je bila slabo označena, zaradi česar so mnogi uporabniki trkali na vrata pisarne in spraševali, kje je knjižnica (intervjuvanka A2).

Organizacija dela je bila po mnenju zaposlenih pred prenovno manj funkcionalna, saj je delo potekalo na dveh izposojevalnih mestih (časopisna čitalnica in knjižnica), zato je bilo treba pokrivati dve delovni mesti v dopoldanskem in popoldanskem terminu. Delo tudi ni bilo količinsko pravično razporejeno med zaposlenimi, saj je bil obisk knjižnice veliko večji kot obisk časopisne čitalnice.

Kot posledica vedno večje dostopnosti revij in zaključnih del na spletu, je bilo v časopisni čitalnici vsako leto manj dela, tako, da smo zaposlene velikokrat samevale v čitalnici, kar ni bilo vedno najbolj prijetno (intervjuvanka K2).

3.2.3 Mnenje intervjuvank o prostoru in organizaciji dela v Knjižnici UL PEF po prenovi

Zaposlene so se sprememb in prenovljenega prostora razveselile, saj je ta po besedah vodje knjižnice *»zadihal bolj odprto in obenem povezano med seboj«*. Intervjuvanke imajo občutek, da je knjižnica sedaj bolj prostorna, bolj dostopna, bolj vidna in svetlejša. Ker v časopisni čitalnici ni več prisotnega zaposlenega in je posledično tam bolj mirno in tiho, jo po mnenju intervjuvanke M uporabniki še raje uporabljajo. Intervjuvanka D je izpostavila, da so uporabniki v anketah o zadovoljstvu, ki se redno izvajajo na UL PEF, izrazili tudi željo po avtomatu z napitki in prigrizki. Njihova želja je bila kot del prve faze prenove uresničena, saj se avtomat odslej nahaja na vrhu stopnišča, tik pred vhodom v knjižnico. Tudi organizacija dela je sedaj bolj optimalna, zaposlene so pridobile več časa, ki ga lahko namenijo opravljanju dodatnih delovnih nalog.

Z vidika organizacije je knjižničarjem veliko pridobitev pomenil nov izposojevalno-informacijski pult in organizacija izposoje na le enem mestu, kar je pomenilo novo razporeditev dela, s katerim smo pridobili 10 ur tedensko za opravljanje drugih nalog v knjižnici (intervjuvanka D).

3.2.4 Pretekle izkušnje kot pomoč pri načrtovanju prve in druge faze prenove

Izkušnje, ki so jih intervjuvanke pridobile s svojim preteklim delom v knjižnicah, so jim koristile pri podajanju predlogov za prenovo prostorov in opreme. Veliko vlogo je pri upoštevanju mnenj zaposlenih imela vodja knjižnice, ki je svoje sodelavke večkrat povprašala, kaj bi bilo po njihovem mnenju dobro spremeniti. Podale so svoje predloge (na primer o barvi pohištva, kam prestaviti kakšno gradivo ali omaro), ki so bili večinoma upoštevani. Po besedah vodje knjižnice je zelo pomembna dokaj natančna vizija, kaj bi želeli s prenovo doseči, saj lahko zelo hitro pride do sestanka, na katerem se je potrebno uskladiti z arhitektom in izvajalci glede tega, kar se potrebuje in želi.

Velikokrat je potrebno vztrajati pri svojih zahtevah, saj lahko zunanji strokovnjaki drugače dojemajo in vidijo prostor, ki ga knjižničarji in uporabniki potrebujejo v knjižnici. Načrtovanje

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

prenove mora biti resnično timsko delo, da se pride do najbolj optimalnih rezultatov (intervjuvanka D).

Finančni vidik je seveda pomemben pri načrtovanju prenove. Zaradi izkušenj pa so intervjuvanke že vedele, da se s finančnega vidika lahko tudi z manjšimi gradbenimi posegi pride do dovolj dobrih rezultatov. V prvi fazi prenove so zaposlene pridobile izkušnje z izbiro materialov, ki so bili uporabljeni za pult in police. Od materiala je odvisna tudi funkcionalnost pohištva. Izkušnje s prvo fazo prenove bodo zaposlenim pomagale tudi pri mentalni pripravi na spremenjene in otežene pogoje dela v času druge faze prenove (intervjuvanki D, A2).

Pri načrtovanju prenove je potrebno upoštevati uporabnikove potrebe po individualnem in skupinskem delu. To velja tudi za skupinsko delo, ki ga opravljajo na računalnikih, za kar potrebujejo več vtičnic. Intervjuvanka K2 je za drugo fazo prenove že podala predlog o postavitvi pregrad med mizami, ki bodo uporabnikom zagotavljale vsaj nekaj zasebnosti pri študiju.

Želja vodje knjižnice je, da bi pri načrtovanju nadaljnje prenove sodelovali z istim izvajalcem, saj se je le-ta izkazal s svojimi izdelki. Kot so izrazile intervjuvanke M, K2, K1, si želijo, da bi se njihovi predlogi v drugi fazi še naprej upoštevali (glede postavitve polic, estetske in funkcionalne podobe miz, stolov, tal).

3.2.5 Posluš vodstva knjižnice / fakultete za potrebne spremembe v Knjižnici UL PEF

Po mnenju intervjuvanke A1 je vodstvo knjižnice imelo ključno vlogo pri izvedbi prve faze prenove knjižničnih prostorov in opreme. Realizacija vseh želja sicer ni bila mogoča, saj je fakulteta precej omejena s finančnimi in prostorskimi možnostmi. Kljub zavedanju vodstva fakultete, da je knjižnica pomemben element v delovanju fakultete (kar se predvsem kaže s tem, da je knjižnici zagotovljenih veliko sredstev za nabavo knjižničnega gradiva in opreme), pa so večji posegi (pre)velik finančni zalogaj (intervjuvanke D, M, A2).

Ker je bila stavba fakultete zgrajena že leta 1983, je precej dotrajana in potrebuje vzdrževalna in prenovitvena dela. Energetska sanacija celotne stavbe bi vplivala tudi na izboljšanje bivalnih pogojev knjižnice, saj je knjižnica v najvišjem nadstropju in ravna streha ne nudi najbolj

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

optimalne toplotne izolacije. Večina intervjuvank je izpostavila, da k takšni sanaciji spada tudi zamenjava dotrajanih oken, a se hkrati zavedajo, da o tem odloča izključno vodstvo.

Kljub posluhu in omogočanju vseh sprememb, si želim, da bi samo vodstvo fakultete podalo več predlogov za izboljšavo, če sami opazijo kakšne pomanjkljivosti. Predloge in želje zaposlenih na fakulteti pa v knjižnici upoštevamo in rešimo v najkrajšem možnem času in glede na razpoložljiva sredstva (intervjuvanka A2).

3.2.6 Željene spremembe v Knjižnici UL PEF glede prostora in opreme

Želje intervjuvank glede sprememb v povezavi s prostorom in opremo so povezane z menjavo oken, novih miz in stolov za študente, novih polic, več priključkov za polnjenje. Intervjuvanka M je izpostavila potrebo po menjavi stropa, saj ga niso nič popravljali ali sanirali, ob tem pa bi bila dobrodošla tudi menjava napeljave ter luči. Glede na stalni dotok novega gradiva je želja po povečanju prostora za knjižnico, do česar bi lahko prišlo, če bi za namene knjižnice fakulteta pridobila dva manjša prostora, ki jih sicer v 4. nadstropju zaseda Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana. Intervjuvanka D je izpostavila možnost, da če bi bilo možno v skladu z avtorsko zaščitenim arhitekturnim načrtom stavbe uporabiti teraso, ki se nahaja ob knjižnici, bi lahko ta prostor namenili za zimski vrt, kjer bi se uredila čitalnica ali prostor za sproščanje, saj je zelo lep razgled proti vzhodu. Če bo knjižnica še naprej dolžna hraniti obvezne izvode zaključnih del, bodo potrebni dodatni prostori za hrambo, saj ga v knjižnem skladišču (v kletnih prostorih fakultete) primanjkuje.

Intervjuvanka A2 si želi odstranitev omar z diplomami na hodniku (diplome bi digitalizirali), terminal (računalnik ali dva), ki bi bil namenjen samo iskanju po COBISS-u (brez stolov, v stoječem položaju), saj bi tako knjižničarji lažje pomagali pri iskanju gradiva, interaktivno tablo za promocijo storitev, nov voziček za prevažanje knjig, poenotene napise in smerokaze, stojala za knjige, ki jih knjižnica prodaja. Med predlogi je izpostavila tudi *»prostor za počitek z dodatnim kavčem, prostor za likovno in umetniško ustvarjanje (npr. oder, mize za risanje), prostor za branje pravljic z otroci, prostor za video pogovore s profesorji iz tujine itd. Erasmus študenti morda potrebujejo kotiček, namenjen samo njim, npr. oglasno desko za izmenjavo idej.«*

Več intervjuvank pa je izrazilo tudi željo, da bi po zaključku druge faze prenove knjižničnih prostorov sledila še prenova delovnih prostorov oziroma dveh pisarn za zaposlene, saj je minilo več kot 25 let od njihove zadnje prenove, kar se pozna na dotrajanosti prostorov in opreme.

3.2.7 Možne spremembe kljub omejenim finančnim sredstvom

Ker smo predvideli, da se intervjuvanke zavedajo, da ni mogoče prenoviti vsega, kar si želijo in so naštevale pri prejšnjem vprašanju, smo jih prosili, naj izberejo le tiste možnosti, ki so prioritete in po njihovem mnenju izvedljive v drugi fazi prenove. Kljub omejenim finančnim sredstvom zaposlene v knjižnici menijo, da bi lahko zamenjali mize in stole, namestili več priključkov za polnjenje, pridobili nove računalnike in tipkovnice, poenotili napise in smerokaze, namestili ključavnico za blagajno. Izvedljive so se jim zdele tudi naslednje ideje: postavitve nove oglasne deske, vzpostavitev dodatnega razstavnega mesta za knjižne novosti, nakup namiznih svetilk za čitalniška mesta, menjava tal. Možno bi bilo dodati še kakšen tehnični pripomoček za osebe s posebnimi potrebami (knjižnica je jeseni 2019 pridobila bralno lupo za slabovidne).

Kot del prve faze prenove je bil z Oddelkom za likovno pedagogiko sklenjen dogovor, da bodo dobili prostor na določeni steni v knjižnici za izpostavljanje najboljših izdelkov študentov likovne pedagogike. Druga faza prenove je bila predvidena za poletje 2020, vendar pa je nepričakovana pandemija virusa COVID-19 to prenovo zamaknila. Zaposleni ostajajo optimisti in upajo, da bodo finančne zmožnosti dopuščale čimprejšnjo drugo fazo prenove.

3.2.8 Kaj intervjuvanke v Knjižnici UL PEF navdušuje in kaj je njena prednost?

Med prednosti Knjižnice UL PEF so intervjuvanke izpostavile:

- nov izposojevalni pult,
- ločenost tihe čitalnice od glavnega prostora knjižnice (*»V tihi čitalnici se lahko študenti v miru učijo.«* (intervjuvanka A2); *»Tiha čitalnica je tudi odličen prostor za izpostavljanje tekočih številčev revij.«* (intervjuvanka K1),
- prijaznost knjižničark in pripravljenost pomagati uporabnikom (intervjuvanki M in D),
- prijetno vzdušje med zaposlenimi (dobro sodelovanje, z idejami in predlogi sodelavke dodatno pripomorejo k širitvi knjižničnih storitev),

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- sobne rastline, ki ustvarijo prijetno vzdušje (intervjuvanka D),
- raznoliki uporabniki, s katerimi je prijetno komunicirati (intervjuvanki A2 in D).

V času pandemije se je knjižnica izkazala s promocijo storitev in dela v e-okolju (intervjuvanka A1). Velik pomen zaposlene dajejo tudi *čudovitemu razgledu iz knjižnice* (nahaja se v 4. nadstropju) (intervjuvanki M in D) ter *ogromnim oknom, ki nudijo veliko naravne svetlobe*. Tudi delovni čas zaposlenih je postal s prenavo bolj prijazen, organizacijo dela pa je lažje prilagoditi morebitnim potrebam zaposlenih, kar je ena izmed prednosti.

Dobro delo, prijaznost zaposlenih in široka ponudba storitev pripomorejo tudi k pozitivnemu mnenju študentov, ki ga izrazijo v letnih anketah fakultete, v katerih je knjižnica med strokovnimi službami fakultete vedno najboljše ocenjena.

4 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Zadnja večja raziskava o zadovoljstvu uporabnikov je bila v Knjižnici UL PEF narejena v letu 2016. V takratni raziskavi so zaposleni v povezavi s prostorom in opremo uporabnike spraševali glede: 1) zadovoljstva z oznakami prostora do knjižnice in oznakami postavitve gradiva, 2) zadovoljstva z dostopom do interneta, številom računalnikov, ustreznostjo računalniške opreme, brezžičnim internetnim omrežjem, 3) zadovoljstva s pogoji za individualno delo ter pogoji za skupinsko delo, 4) zadovoljstva s številom sedežev čitalnici in številom sedežev v knjižnici, 5) zadovoljstva s funkcionalnostjo pohištva, razsvetljavo, temperaturo in prezračevanjem ter 6) zadovoljstva z delovnim časom. V raziskavi iz leta 2016 so bili anketiranci najbolj zadovoljni z delovnim časom, dostopom do interneta, oznakami postavitve gradiva ter brezžičnim internetnim omrežjem.

V naši raziskavi smo želeli izvedeti, v kolikšni meri je prva faza prenove Knjižnice UL PEF (l. 2019) izpolnila pričakovanja uporabnikov in zaposlenih knjižničark glede izboljšav prostora in opreme. Zanimalo nas je mnenje uporabnikov o prostorih in opremi pred in po prenovi, ali je po njihovem mnenju prenova vplivala na povečanje obiska, kakšno je njihovo mnenje o primernosti prostorov za osebe s posebnimi potrebami ter kaj bi si še želeli spremeniti glede prostora in opreme. Zanimalo nas je tudi mnenje zaposlenih knjižničark o prostoru in opremi

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

knjižnice pred in po prenovi, kako so lahko v procesu prenove uporabile svoje dotedanje izkušnje, v kolikšni meri menijo, da je vodstvo upoštevalo njihove predloge in kateri so njihovi konkretni predlogi za prenavo prostorov in opreme knjižnice.

Ker smo z našo raziskavo želeli pridobiti mnenje uporabnikov o zadovoljstvu s prostori in opremo knjižnice pred in po prenovi, so na anketo lahko odgovarjali tisti, ki so knjižnico obiskovali že pred prenavo in tisti, ki je niso. Pričakovano je bilo več respondentov takšnih, ki so jo obiskovali že pred prenavo.

Mnenja uporabnikov knjižnice o prostorih in opremi **pred prenavo** so bila v večjem delu razdeljena med tiste, ki jim je bilo všeč, da sta bili knjižnica in časopisna (tiha) čitalnica fizično ločeni ter tiste, ki jim je bilo vseeno, da sta bili ločeni. Nekoliko manjši je bil odstotek tistih, ki jim ni bilo všeč, da sta bili ločeni, česar nismo pričakovali, saj so zaposleni večinoma želeli, da prostora ne bi bila ločena. Nekateri je zmotilo to, da si moral po različno gradivo v različne prostore, velikokrat si pozabil, da se nekaj nahaja v enem, nekaj pa v drugem, ali pa čitalnice sploh niso uporabljali (po mnenju zaposlenih mnogi niso niti vedeli, da čitalnica v drugem prostoru sploh obstaja).

Po prenovi sta večjemu številu (61 %) uporabnikom všeč nov, bolj viden skupen izposojevalni pult ter enoten, skupen prostor. Uporabniki (predvsem študenti) dajejo velik pomen temu, da je (tiha) čitalnica sedaj bolj primerna za individualen študij, saj v prostoru ni prisotnega knjižničarja (ni »nadzora«), kar so opazile tudi knjižničarke. Tu je zanimiva primerjava z raziskavo Choy-a in Goh-ove (2016), kjer je pa ravno takšen nadzor pripomogel k bolj vzpodbudnemu okolju za študij. Glede svetlosti novega prostora je po mnenju večine anketirancev sedaj prostor bolj svetel, bolj odprt in prijetnejši (k temu pripomorejo rastline v knjižnici), na drugi strani pa stekleni vhodi predstavljajo ovire za slabovidne osebe (za boljšo vidnost so bili na robove vrat nameščeni sivi trakovi).

Pričakovali smo, da bodo uporabniki sedaj po prenovi knjižnico obiskovali bolj pogosto kot so jo pred prenavo, a se je izkazalo, da jo v večini obiskujejo enako pogosto kot prej (69 % anketirancev). Nekateri jo obiskujejo bolj, ker uporabljajo čitalnico, ki je prej niso. Vsekakor si želimo, da bi obisk knjižnice v prihodnje še povečali, zato bomo iskali nove načine, kako bi jih privabili k obisku (morda vsaj virtualnemu).

Naša anketa je pokazala, da so bili uporabniki **pred prenovno** zelo zadovoljni s splošno urejenostjo knjižnice, dostopom do interneta, razsvetljavo, temperaturo in dnevno svetlobo. Prav tako so bili zadovoljni s številom čitalniških mest v knjižnici in časopisni čitalnici, izposojevalnima pultoma v obeh prostorih, številom računalnikov, prezračevanjem, oznakami postavitve gradiva, dostopa do knjižnice in oznakami v prostoru. Nezadovoljni pa so bili s (ne)funktionalnostjo in (ne)estetsko podobo pohištva ter premajhnim številom računalnikov. Zaradi manjše uporabe časopisne čitalnice se nekateri uporabniki niso spomnili, kolikšno je bilo pred prenovno število mest v čitalnici, niso se spomnili niti, v kolikšni meri je bil pred prenovno prostor primeren za osebe s posebnimi potrebami. So se pa strinjali, da so **po prenovi** zadovoljni s številom čitalniških mest v (tahi) čitalnici in v knjižnici. Več kot polovica (51 %) jih je tudi mnenja, da so se izboljšali pogoji za individualno delo, bolj pa so zadovoljni tudi s pogoji za skupinsko delo. Izboljšalo se je mnenje uporabnikov o primernosti prostora in opreme za osebe s posebnimi potrebami. Hkrati pa so uporabniki v anketi opozorili, da bi bilo mogoče prostor in opremo še bolj prilagoditi osebam s posebnimi potrebami, zato bo knjižnica to skušala upoštevati pri načrtovanju druge faze prenove.

Zanimalo nas je, kaj bi radi uporabniki spremenili v knjižnici. V anketi so bile podane možnosti glede prostora in opreme, za katere smo menili, da jih potrebno spremeniti, prenoviti, dodati, izboljšati. Med danimi možnostmi so uporabniki največkrat izrazili **potrebo po dodatnih vtičnicah**. Knjižničarke so opazile, da so vtičnice v knjižnici v večji meri neizkoriščene, saj so na precej nevidnih mestih. Nahajajo se predvsem na dveh stebrih, ki pa sta obkrožena s stacionarnimi računalniki ali z rastlinami. Ena izmed možnosti bi lahko bila namestitev električnih podaljškov z vtičnicami, vendar bi lahko to bilo nevarno za uporabnike, ker bi se na tleh vanje zapletali. Ker uporabniki prihajajo v knjižnico s svojimi prenosnimi računalniki, je potreba po vtičnicah precejšnja, dodatno pa to potrebo poveča polnjenje pametnih telefonov. Druga najpogosteje izbrana možnost, ki so jo anketiranci izbrali med ponujenimi, pa je **pridobitev novih miz in stolov**, ki bi bili primerni za večurno delo. Oprema v knjižnici je precej dotrajana, saj so mize in stoli isti, odkar so knjižnico leta 1983 odprli. Izjema je čitalnica, ki jo je knjižnica pridobila kasneje in so zato mize in stoli nekoliko novejši (a prav tako potrebni menjave).

Za mnoge anketirance knjižnica ni samo prostor za učenje ali iskanje gradiva, ampak jim je všeč tudi vzdušje, ki ga čutijo v knjižnici. Zato menimo, da bi bila ureditev prostora za sproščanje primerna pridobitev za knjižnico. Uporabnikom sta v knjižnici na voljo dva oblazinjena stola, ki sta redno v uporabi (knjižničarke opažajo, da ju mnogi izkoristijo za počitek). Kljub temu, da je na fakulteti več kotičkov, ki so primerni za skupinsko delo, knjižnico z namenom skupinskega dela za seminarske naloge, obišče razmeroma veliko manjših skupin študentov. Knjižnica je prostor, kjer imajo poleg skupinskega dela na razpolago tudi gradivo in knjižničarje za svetovanje (hiter prenos informacij), hkrati pa je prostor nekoliko odmaknjen (4. nadstropje) od vrveža na fakulteti, kar zagotavlja kvalitetnejše (skupinsko) delo. Čeprav mnogi uporabniki uporabljajo svoje prenosne računalnike, si študentje želijo še več računalnikov, na kar so opozorili tudi v naši anketi. Svojih ne potrebujejo vsakodnevno zraven na predavanjih, zato jim je bolj priročno, da lahko izkoristijo te, ki so na razpolago v knjižnici. Da je temu tako, se kaže tudi v zasedenosti knjižničnih računalnikov, sploh kakšen mesec ali dva po začetku semestra, ko je potrebno pisati seminarske naloge. Raziskava je pokazala, da si uporabniki, poleg novejših opreme, želijo tudi nakup dodatnega gradiva za določena področja ter dodaten prostor, kjer bi res bila tišina (čeprav je tiha čitalnica namenjena tihemu študiju, v določenih primerih, ko so v knjižnici zasedeni vsi računalniki in so na voljo tisti v čitalnici, vanjo zahajajo tudi skupine (glasnih) študentov).

Z zadnjim, odprtim vprašanjem v anketi smo želeli vzpodbuditi uporabnike, da še sami sporočijo knjižnici svoje želje glede prostora, vsebine, gradiva, opreme. Knjižničarke so bile vesele pohval, namenjene njim, so pa anketiranci izrazili tudi željo po dodatnem gradivu za nekatera področja ali splošno leposlovje. Glede prostora in opreme pa so omenili hrup, ki se pojavi, ker so nekateri, predvsem, ko gre za skupinsko delo, precej glasni in motijo ostale, ki bi radi delali. Tako uporabniki kot knjižničarke so izpostavili tudi zamenjavo oken (ta so od začetka delovanja fakultete enaka) ter potrebo po energetski prenovi celotne stavbe. K temu spadajo dotrajana okna, ki zaradi prepustnosti pozimi hladijo prostore, poleti pa se pretirano segrevajo.

Knjižničarke so menile, da je bilo pohištvo pred obnovo precej zastarelo, predvsem izposojevalni pult, ki je zaradi svoje nefunkcionalnosti oteževal delo. Marsikateri uporabnik ni vedel, kje je knjižnica, saj je bila le-ta slabo označena. Zaradi tega so mnogi trkali na vrata vodje knjižnice in spraševali, kje je knjižnica. Ob tem je bil precej moteč dejavnik tudi trkanje,

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

saj so bili uporabniki prepričani, da je potrebno potrkati pred vstopom. Po prenovi pa so zaposlene dobile novo veselje za delo, saj jih je pričakal nov, prostoren (mogoče celo preveč) izposojevalni pult, mimo katerega gre vsak uporabnik, pri čemer je deležen pozdrava s strani knjižničarke na izposoji. Poleg omenjenih novosti jim veliko pomeni tudi nova, enostavnejša organizacija dela, saj je vsaka od sedmih zaposlenih deležna vsaj ene ure dnevno na izposoji, razporeditev skozi celoten dan je bolj smiselna, vso delo, s katerimi se omogočajo storitve knjižnice, pa je kvalitetno narejeno sproti. Velik pomen pripisujejo tudi svetlobi, ki jo je zdaj še več, saj so izposojevalni pult in prenovljeni prehodi svetle barve.

Knjižničarke so se v svojih dosedanjih karierah srečale z različnimi prostori. Vodji knjižnice so podale svoja opažanja glede sprememb in potreb, ki so jih opazile pri svojem delu v prejšnjih knjižnicah in sedaj. Če ne bi bilo finančnih omejitev, bi lahko podale še več konkretnih predlogov. Pri uresničevanju predlogov pa je potrebno poznati tudi potrebe uporabnikov, saj je knjižnica v prvi vrsti namenjena njim.

Po mnenju zaposlenih knjižničark je imelo vodstvo knjižnice ključno vlogo pri izvedbi dosedanjih sprememb v prvi fazi prenove in jih je pri tem tudi poslušalo in upoštevalo. Sama realizacija potrebnih sprememb pa je precej omejena. Vodstvo fakultete je naklonjeno knjižnici in njeni prenovi, a so večji posegi precejšen finančni zalogaj, ki si ga fakulteta težko privošči, sploh glede na to, da tega niso storili že od leta 1983, ko je bila fakulteta zgrajena. Si pa nekatere zaposlene želijo, da bi tudi vodstvo fakultete podalo predloge za izboljšavo (iz svojega vidika kot uporabniki).

V raziskavi smo ugotovili, da so želje po spremembah zaposlenih v večji meri podobne željam študentov. Želijo si prenove tal, zamenjavo miz in stolov, več priključkov za polnjenje. Ker se zaposleni zavedajo, da imajo pri prenovi prednost prostori knjižnice, namenjeni uporabnikom, želje po obnovi službenih prostorov za interno delo niti ne izpostavljajo. Pisarni za interno delo sta deloma še vedno opremljeni z zastarelo prvotno opremo. Glede na razpoložljiva finančna sredstva pa bodo po njihovem mnenju možna manjša popravila ali manjše menjave opreme (npr. voziček za vračilo knjig, poenotenje napisov in podobno).

Želje in potrebe uporabnikov ter zaposlenih sovpadajo z načrtovano drugo fazo prenove. Druga faza prenove je bila načrtovana za poletje 2020, vendar sta jo epidemija virusa COVID-19 in

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

pomanjkanje finančnih sredstev občutno zamaknila. V drugi fazi sta načrtovani menjava pohištva (mize in stoli) ter menjava tal (parketa).

Podobno kot v podanih raziskavah iz pregleda literature Knjižnica UL PEF omogoča prostor tako za individualni študij, ki je sicer po normativih glede na število potencialnih uporabnikov veliko premajhen, kot tudi za skupinsko delo. Sorodno s pregledanimi raziskavami smo tudi v naši raziskavi ugotovili, da uporabniki čedalje bolj potrebujejo dostop do spleta (brezžično omrežje) in vtičnice za polnjenje osebnih prenosnikov ter mobilnih telefonov.

Rezultati raziskav o zadovoljstvu uporabnikov nakažejo knjižničarjem in vodstvu fakultete, kakšne so njihove navade in kaj si želijo, kar prej o njih sploh niso vedeli. Raziskovanje uporabnikovih navad, želja in potreb je nujno za učinkovitejše načrtovanje knjižničnih storitev. Rezultati raziskav o zadovoljstvu uporabnikov s prostorom in opremo knjižnic so pomembni v procesu odločanja o načrtovanju prenove knjižničnih prostorov.

Rezultati naše raziskave bodo v pomoč vodstvu knjižnice, da bo lahko vodstvu fakultete predstavilo potrebo po izvedbi druge faze prenove. Največji doprinos naše raziskave je seznam identificiranih konkretnih želja in potreb uporabnikov ter zaposlenih glede prostora in knjižnične opreme. Identificirane potrebe in želje bodo upoštevane pri načrtovanju druge faze prenove. Ko bo izpeljana druga faza prenove, bodo v knjižnici ponovno izvedli raziskavo o zadovoljstvu, ki bo vsebovala tako mnenje o drugi fazi prenove kot tudi mnenje o storitvah knjižnice.

5 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. (2008). Anketna metoda. V Šauperl, A. (ur.). *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 23–52). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Bedwell, L. in Banks, C. S. (2013). Seeing through the eyes of students: participant observation in an academic library. *Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 8(1). <https://doi.org/10.21083/partnership.v8i1.2502>
- Cohy, F. C. in Goh, S. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library Management*, 37(1/2), 13–28.
- Dovjak, M., Koler Povh, T. in Kunič, R. (2019). Načrtovanje knjižnic v smeri kakovostnega dela in izboljšane uporabniške izkušnje. *Knjižnica*, 63(1-2), 79–107.
- Janša Zorn, O. (1997). Od Višje pedagoške šole do Pedagoške fakultete. V O. Janša Zorn, G. Kocijan in I. Škoflek (ur.), *Zbornik ob 50-letnici Višje pedagoške šole, Pedagoške akademije in Pedagoške fakultete v Ljubljani* (str. 7–69). Modrijan.
- Jochumsen, H., Rasmussen, C. H. in Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces – a new model for the public library. *New Library World*, 113(11/12), 586–597. <https://doi.org/10.1108/03074801211282948>
- Kahn, M. in Underwood, P. G. (2018). Space planning in libraries: for students, by students. *Education for information*, 34(2), 163–174.
- Koler Povh, T. in Dovjak, M. (2019). Vrednotenje kakovosti notranjega okolja visokošolske knjižnice – primer knjižnice Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. *Knjižnica*, 63(1–2), 141–162.
- Ličen, N. (2018). Ambivalence kvalitativnega raziskovanja učenja v odraslosti: primer etnografske metode. V N. Ličen in M. Mezgec (ur.), *Sodobne paradigme raziskovanja izobraževanja in učenja odraslih: eseji v počastitev jubileja Ane Krajnc* (str. 249–267). Znanstvena založba Filozofske fakultete. <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/download/125/218/3333-1?inline=1>
- McDonald, A. (2010). Libraries as places: challenges for the future. V S. McKnight (ur.), *Envisioning future academic library services: initiatives, ideas and challenges* (str. 31–54). Facet Publishing.
- Narodna in univerzitetna knjižnica. (b. d.). *BibSiSt Online: Kazalci dejavnosti visokošolskih knjižnic v obdobju 1995–2019*. <https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Narodna in univerzitetna knjižnica. (b. d.). *BibSiSt Online: Statistični podatki o knjižnicah*.

<https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73/2003, 70/2008, 80/2012.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5163>

Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic: (za obdobje od 1. junija 2012 do 31. maja 2020). (2012). Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

<http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-3TC2VP3J/1190f9a2-3a62-41df-b457-40e7e34db40a/PDF>

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. (10. 4. 2020). *Iskanje gradiva v Knjižnici UL PEF*.

<https://vodici.pef.uni-lj.si/subjects/guide.php?subject=iskanje>

Vode, M. (1973). Prehojena pot vzgojnoizobraževalnih – področij: Knjižnica. V B. Božič (ur.), *25 let Pedagoške akademije v Ljubljani 1947–1972* (str. 10–32). Pedagoška akademija.

Woodward, J. A. (2010). *Countdown to a new library: managing the building project*. American Library Association.

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK, 92/2015.

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Milena Repa, zaposlena v knjižnici UL PEF in pripravljam pisno nalogo za pridobitev strokovnega naziva Bibliotekarka. Tema pisne naloge je Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Ker je bila v februarju 2019 izvedena prva faza prenove knjižničnih prostorov, je namen raziskave preučiti vaše mnenje o prenovi in vaše zadovoljstvo s prostori in opremo knjižnice. Odgovarjanje na anketo je anonimno, za izpolnjevanje ankete pa boste potrebovali približno 5 minut. Zbrani podatki bodo obravnavani zaupno in bodo uporabljeni z namenom priprave raziskave o vašem mnenju. Izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moškem spolu, so uporabljeni kot nevtralni za ženski in moški spol. Anketiranje poteka od 13. 3. 2020 – 13. 4. 2020. Za Vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem.

Q1 - Vaš status:

- Študent 1. stopnje UL PEF
- Študent 2. stopnje UL PEF
- Študent 3. stopnje UL PEF
- Študent druge fakultete Univerze v Ljubljani, druge univerze ali samostojnega visokošolskega zavoda
- Udeleženec študijskih programov za izpopolnjevanje na UL PEF
- Zaposlen na UL PEF
- Zaposlen
- Brezposeln
- Drugo:

IF (1) Q1 = [1, 4, 2, 3] (študent/ka UL PeF (1., 2. in 3. stopnja))

Q2 - Letnik študija:

- Prvi
- Drugi
- Tretji
- Četrty
- Dodatno leto
- Drugo:

Q3 - Ste knjižnico obiskali ali ste bili njen uporabnik že pred prvo fazo obnove (februar 2019)?

- Da
- Ne
- Se ne spomnim

IF (2) Q3 = [1] (Da)

Q4 - Če ste bili uporabnik knjižnice ali ste jo obiskali pred februarjem 2019, kakšna se

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

vam je zdela prejšnja razporeditev in ureditev prostora knjižnice?

- Všeč mi je bilo, da sta bili knjižnica in časopisna (tiha) čitalnica ločeni.
- Ni mi bilo všeč, da sta bili knjižnica in časopisna (tiha) čitalnica ločeni.
- Vseeno mi je bilo.
- Drugo:

IF (3) Q3 = [1] (da)

Q5 - Kakšni se vam zdijo prostori knjižnice zdaj po prenovi? Možnih je več odgovorov

- Všeč mi je, ker je zdaj vse en prostor, saj deluje bolj dostopno.
- Všeč mi je skupni izposojevalni pult, ki je bolj viden in dostopen.
- Prej mi je bilo bolj všeč, ko sem potreboval/a diplome in/ali revije, ker sem točno vedel/a, kam moram iti.
- Tiha čitalnica je zdaj bolj primerna za individualno delo (ni "nadzora").
- Hitreje in bolj zagotovo pridem do gradiva.
- Drugo:

IF (3) Q3 = [1] (da)

IF (4) Q3 = [1]

Q6 - Kako pogosto obiskujete knjižnico po prenovi?

- Obiskujem jo bolj pogosto kot pred prenovi.
- Obiskujem jo manj pogosto kot pred prenovi.
- Obiskujem jo tako pogosto kot prej.
- Drugo:

IF (5) Q3 = [1]

Q7 - Kako ste bili zadovoljni s prostori in opremo v knjižnici pred prenovi?

	Zelo zadovoljen	Zadovoljen	Niti zadovoljen, niti nezadovoljen	Nezadovoljen	Zelo nezadovoljen	Se ne spomnim
Splošna urejenost knjižnice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Časopisna čitalnica	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izposojevalni pult v knjižnici	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izposojevalni pult v časopisni čitalnici	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Število čitalniških mest v knjižnici	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Število čitalniških mest v časopisni čitalnici	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Število računalnikov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ustreznost računalniške opreme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dostop do interneta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wi-Fi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Prostor in oprema za osebe s posebnimi potrebami	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pogoji za individualno delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pogoji za skupinsko delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Orientacija in oznake v prostoru	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oznake dostopa do knjižnice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oznake postavitve gradiva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funkcionalnost pohištva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Estetska podoba pohištva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Razsvetljava	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svetloba	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Temperatura	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prezračevanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q8 - Kako ste zadovoljni s prostori in opremo v knjižnici (po prenovi)?

	Zelo zadovoljen	Zadovoljen	Niti zadovoljen, niti nezadovoljen	Nezadovoljen	Zelo nezadovoljen
Splošna urejenost knjižnice	☐	☐	☐	☐	☐
Tiha čitalnica	☐	☐	☐	☐	☐
Izposojevalni pult	☐	☐	☐	☐	☐
Število čitalniških mest v knjižnici	☐	☐	☐	☐	☐
Število čitalniških mest v tihi čitalnici	☐	☐	☐	☐	☐
Število računalnikov	☐	☐	☐	☐	☐
Ustreznost računalniške opreme	☐	☐	☐	☐	☐
Dostop do interneta	☐	☐	☐	☐	☐
Wi-Fi	☐	☐	☐	☐	☐
Prostor in oprema za osebe s posebnimi potrebami	☐	☐	☐	☐	☐
Pogoji za individualno delo	☐	☐	☐	☐	☐
Pogoji za skupinsko delo	☐	☐	☐	☐	☐
Orientacija in oznake v prostoru	☐	☐	☐	☐	☐
Oznake dostopa do knjižnice	☐	☐	☐	☐	☐

Repa, M., Prenovljeni uporabniški prostori Knjižnice Pedagoške fakultete UL: mnenje uporabnikov in zaposlenih v knjižnici o prenovi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Oznake postavitve gradiva	☐	☐	☐	☐	☐
Funkcionalnost pohištva	☐	☐	☐	☐	☐
Estetska podoba pohištva	☐	☐	☐	☐	☐
Razsvetljava	☐	☐	☐	☐	☐
Svetloba	☐	☐	☐	☐	☐
Temperatura	☐	☐	☐	☐	☐
Prezračevanje	☐	☐	☐	☐	☐

Q9 - Kaj bi si v naši knjižnici še želeli? Možnih je več odgovorov.

- Več čitalniških mest v knjižnici
- Več čitalniških mest v tihi čitalnici
- Več prostora za skupinsko delo
- Več računalnikov
- Računalnike s potrebnimi programi za študij
- Prostor za sproščanje
- Več prostora in prilagoditve za osebe s posebnimi potrebami
- Nove mize in stole, primerne tudi za večurno delo
- Boljšo razporeditev miz in stolov
- Več vtičnic za polnjenje
- Boljše in vidnejše oznake postavitve gradiva
- Boljšo svetlobo
- Boljši zrak
- Nova tla
- Drugo:

Q10 - Bi nam želeli, še kaj sporočiti glede prostorov in opreme knjižnice, gradiva, zaposlenih, izobraževanj, ...? Vaši odgovori lahko pripomorejo k bolj kvalitetnemu delu v knjižnici.

Q11 - Vaš spol:

- Ženski
- Moški

PRILOGA 2: VPRAŠALNIK ZA ZAPOSLENE – INTERVJU

1. Tvoje ime in skupna delovna doba v knjižnici UL PEF? Imaš mogoče tudi izkušnje z delom, v kateri drugi visokošolski knjižnici? Če da – lahko na kratko primerjaš prostor in organizacijo delovanja obeh knjižnic (Knjižnice PEF in knjižnice, v kateri si bila zaposlena), še posebej z vidika uporabniškega prostora (organizacija, ureditev prostora, oprema).
2. Kakšna se ti je zdela Knjižnica UL PEF pred prenavo (fizičen prostor, organizacija dela)?
3. Kakšna se ti zdi Knjižnica UL PEF po prenavi (fizičen prostor, organizacija dela)?
4. Meniš, da si lahko uporabila svoje izkušnje pri načrtovanju izvedene prve faze prenave Knjižnice UL PEF in ali meniš, da bi ti te izkušnje pomagale pri pripravi predlogov sprememb za drugo fazo prenave knjižnice PEF? Katere in na kakšen način?
5. Meniš, da ima vodstvo knjižnice / fakultete posluš za potrebne spremembe v knjižnici?
6. Kaj bi si še želela spremeniti v knjižnici glede prostora in opreme?
7. Glede na omejena finančna sredstva, ki so na voljo za prenavo, kaj meniš, da je v knjižnici realno možno spremeniti?
8. Kaj te v Knjižnici UL PEF navdušuje in kaj meniš, da je njena velika prednost?